

Van: .
Verzonden: maandaag 18 juli 2005 11:51
Aan:
Onderwerp: Q-koorts

Beste

Onlangs ben je met [redacted] van de VWA Noord bij een schapenhouder in [redacted] geweest. Aanleiding van het bezoek was een Q-koorts infectie die een stagiaire van het IPC Barneveld mogelijk bij dit bedrijf heeft opgelopen. In jou verslag geef je aan dat je een Q-koorts onderzoek bij de schapen van dit bedrijf overweegt. Ik zou het zeer op prijs stellen als het mogelijk zou zijn bij dit bedrijf in elk geval een serologisch onderzoek naar Q-koorts in te stellen en daar niet al te lang mee te wachten. De gegevens van dit onderzoek hebben we nodig om de bronopsporing rond te krijgen. Kun je mij van de verdere gang van zaken op de hoogte houden?

Naar aanleiding van het verhaal van [redacted] dat er nog andere patiënten zouden zijn geweest, heb ik overigens nog contact gehad met de GGD Eemland, waar de oorspronkelijke melding vandaan kwam, en gevraagd of zij nog een poging hadden ondernomen om de mogelijk andere patiënten te traceren. Dat hadden ze helaas niet gedaan omdat ze van mening waren dat deze patiënten intussen behandeld waren en retrospectief onderzoek niet meer zo veel toevoegt. Ik heb wel te overwegen gegeven dat het opsporen van een cluster uit epidemiologisch oogpunt belangrijk is waarna ze alsnog contact met de stagecoördinator van het IPC hebben gezocht. Omdat het IPC t/m 15 augustus gesloten is, moeten we nog even wachten voordat we meer vernemen.

Groeten,

Coordinating Centre for Zoonoses

Food and Consumer Product Safety Authority

Directorate of Inspection

P.O. box 19506

2500 CM The Hague

Telefoon

Fax +

www.vwa.nl

(9)

Van:
Verzonden: woensdag 7 september 2005 21:10

Aan:

CC:

Onderwerp: Re: Q-koorts in

Beste

de monsters die wij in de loop van dit jaar hebben verzameld in het kader van een onderzoek naar Chlamydophila abortus hebben wij op verzoek van opgeslagen om ze eventueel ook op Q-fever te kunnen onderzoeken. Ik heb gevraagd aan te geven of dit onderzoek ook doorgaat. Tot nu toe heb ik niets van hem vernomen. Ik had met mijn reactie even gewacht tot ik van zijn kant uitsluitel zou hebben. We hadden namelijk in dat geval het onderzoek kunnen combineren. Omdat wij geen ervaring hebben met Q-fever op onderzoek bij kleine herkauwers is het toepassen van een test, zonder die in een context te kunnen plaatsen, niet helemaal zonder risico.

Ik wil het verzamelen van monsters wel in gang zetten maar ik zou graag weten of het onderzoek van de andere monsters ook doorgaat. Met een uitspraak daarover kan ik gericht beslissen of en zo ja, hoe ik deze monsters laat onderzoeken om met de uitkomsten daarvan een goed oordeel te kunnen vellen.

Met vriendelijke groet,

Specialist in Small Ruminant Health Care

e-mail:
tel
fax

----- Original Message -----

From:
To:
Sent: Wednesday, September 07, 2005 5:23 PM
Subject: Q-koorts in

Beste

Voor de vakantie periode had ik je laten weten dat de GGD Eemland nog niet had nagetrokken of er inderdaad sprake is geweest van een humane Q-koorts cluster. Ik ben vandaag gebeld met de mededeling dat ze dat alsnog zullen gaan doen. In dit verband wou ik je vragen in elk geval monsters voor onderzoek op Q-koorts bij het bedrijf in kwestie te (laten) nemen. Het zou fijn zijn als we er eens in sloegen bronopsporing nav van humane O-koorts rond te krijgen. Ik hoor wel van je of het lukt.

Groeten,

5

Van: @vwa.nl]

Verzonden: vrijdag 28 oktober 2005 14:40

Aan:

CC:

Onderwerp: RE: Q-fever

Beste

Uitstekend idee om even af te stemmen, had al veel eerder moeten gebeuren maar beter laat dan nooit. Heb je 9 of 10 nov. nog een mogelijkheid. Kan bij jou in Deventer. Nodig bij deze tevens (uit (projectleider kinderboerderijen).

Hoor het graag.

Groet,

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: '

Verzonden: donderdaa 27 oktober 2005 9:58

Aan:

CC: '

Onderwerp: Q-fever

Beste '

omdat het telefonisch niet lukte probeer ik je langs deze weg even 'bij te praten'.

We zijn het chlamydomphila-project aan het afronden: alle monsters zijn onderzocht; van een aantal bedrijven met een klein aantal seropositieven hebben we nog een confirmatie met een CFT en een WB in Schotland laten doen. Deze gegevens worden nu nog verwerkt en over twee weken denken we het concept-rapport klaar te hebben. Daarna komt nog een correctieslag en we proberen ruim voor de jaarwisseling het geheel af te ronden. Het is goed om te weten dat we in de tweede ronde ook een positieve kinderboerderij hebben aangetroffen. Over de consequenties daarvan is het goed binnenkort een keer te overleggen.

Gisteren hebben ik de eerste resultaten uit het project kort toegelicht in de begeleidingscommissie monitoring kleine herkauwers waarin, naast GD, VWA/RVV, LNV, PVV en LTO aan tafel zitten. Tijdens dat overleg kwam ook de vraag aan de orde wat de stand van zaken van het geplande Q-fever onderzoek is op de monsters die in het kader van het chlamydomphila-project zijn opgeslagen. Zou je daar binnenkort uitsluitel over kunnen geven? De beslissing daarover hangt ook samen met een vraag van jullie kant om serologisch onderzoek te doen op het schapenbedrijf in het zuiden van Friesland waar een stagiaire heeft gelopen die Q-fever heeft gekregen. Het liefst zou ik dit onderzoek combineren met het onderzoek van de opgeslagen monsters om de uitslag beter te kunnen interpreteren.

Met vriendelijke groet,

Specialist in Small Ruminant Health Care

e-mail:

tel +

fax +

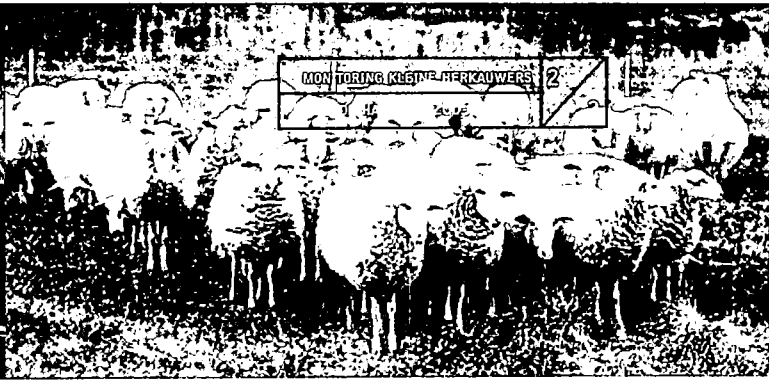
2e halfjaar 2005

Rapportage Monitoring Dierziekten

Kleine herkauwers

Inhoudsopgave

pag 4

1 Voorwoord

pag 11

4 Trends
specifieke
aandoeningen

pag 5

2 Samenvatting
Dierziekte
Barometer

pag 15

5 Onverwachte
en nieuwe
bevindingen

pag 9

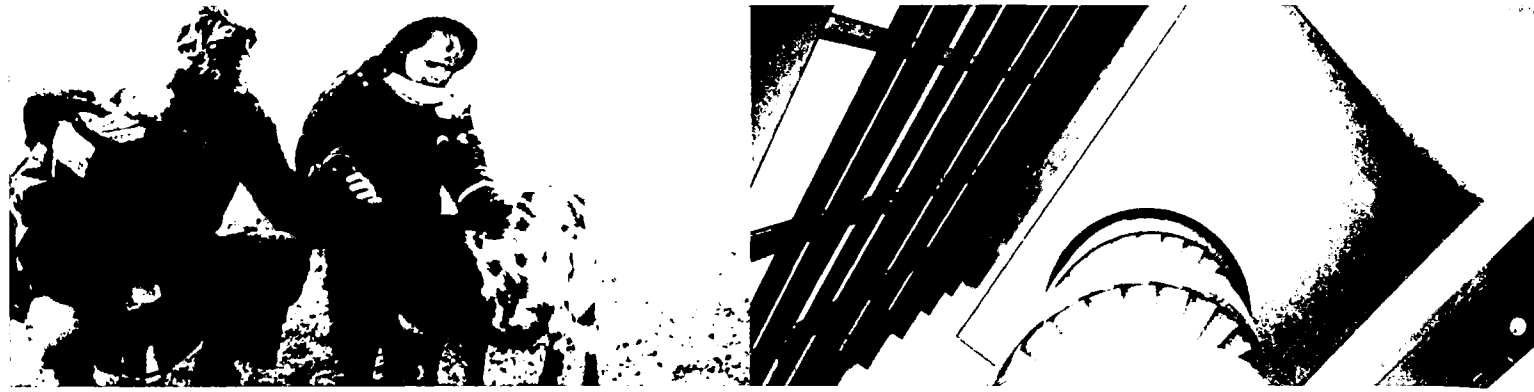
3 Aangifte-
plichtige
ziekten
volgens
de GWWD

pag 19

Bijlagen
I t/m XIII

1 Voorwoord

Voor u ligt de rapportage "Monitoring Dierziekten Kleine Herkauwers" van het tweede halfjaar 2005. GD vervult in deze monitoring van gezondheid van schapen en geiten in Nederland een centrale rol. Opdrachtgevers zijn het Productschap voor Vee en Vlees en het Ministerie van LNV (Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid, VD).

Deze monitoring is opgezet om de opdrachtgevers periodiek te voorzien van informatie over diergezondheid, -welzijn en voedselveiligheid. Zij hebben dat nodig om tijdig te kunnen ingrijpen bij eventuele problemen en, waar nodig, het beleid bij te stellen. GD verzamelt alle relevante informatie voor de rapportage, interpreteert deze en rapporteert hierover per halfjaar of, indien de aard van de bevinding hierom vraagt, direct. Zo nodig adviseert GD opdrachtgevers over eventuele vervolgactie.

De informatie waar deze rapportage op is gebaseerd wordt gedeeltelijk actief verworven door GD, bijvoorbeeld in het kader van de bewaking van scrapie, *Brucella melitensis*, zwoegerziekte, CL en CAE. In andere monitoringsonderdelen komen specialisten van GD in actie nadat veehouders en/of hun dierenartsen GD hebben benaderd met een probleem. Daarnaast levert het onderzoek van gestorven dieren een bijdrage.

De indeling van deze rapportage is analoog aan de doelstellingen van de monitoring zoals geformuleerd door de opdrachtgevers:

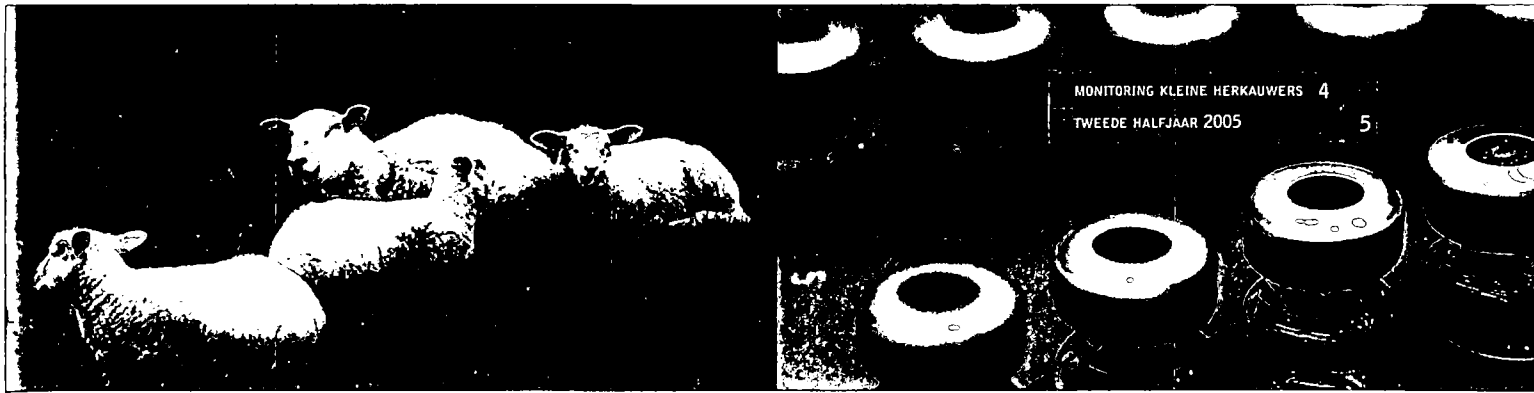
- het opsporen van bekende, maar in Nederland normaal gesproken niet voorkomende aandoeningen en ziektebeelden;
- het volgen van trends en ontwikkelingen van diverse aspecten van gezondheidszorg van kleine herkauwers;
- het opsporen van nieuwe aandoeningen en ziektebeelden, die in Nederland, of zelfs internationaal nog niet bekend of beschreven zijn.

Bij de bevindingen wordt steeds aangegeven of opdrachtgevers al voor het uitkomen van deze rapportage zijn geïnformeerd, hoe de bevindingen worden geïnterpreteerd en op welke wijze wordt omgegaan met opvallende bevindingen.

Gedetailleerde, cijfermatige (achtergrond) informatie is terug te vinden in de bijlagen, waarbij in bijlage I de uitgangspunten voor deze monitoring staan geformuleerd.

Nieuwe indeling

Tot en met 2004 werd in deze rapportage de OIE-indeling van dierziekten in lijst A-, B- en C-ziekten aangehouden. Omdat vanaf 1 januari 2005 het onderscheid tussen deze lijsten binnen de OIE is komen te vervallen, wordt de Gezondheids- en Welzijnswet voor Dieren (GWWD) als leidraad genomen voor de indeling van deze rapportage. Dit houdt concreet in dat over ziekten die zijn aangewezen op grond van artikel 15 van de wet wordt gerapporteerd in hoofdstuk 3. Over ziekten die zijn aangewezen op grond van artikel 100 van de GWWD en over zoönosen en overige relevante ziekten, wordt gerapporteerd in hoofdstuk 4.

2 Samenvatting

In het tweede halfjaar van 2005 werden in de sector Kleine Herkauwers 65 bedrijfsbezoeken afgelegd en GD werd 447 maal telefonisch geconsulteerd. Er werden in diezelfde periode 336 secties verricht op schapen en geiten. In bijlage V is in de tabellen V.1 en V.2 aangegeven hoe deze aantallen waren verdeeld over deelsectoren binnen bedrijven met kleine herkauwers.

Naast de activiteiten ten aanzien van tweedelijns veterinaire contacten en pathologie, werd in het tweede halfjaar van 2005 de scrapiebewaking door histologisch onderzoek gecontinueerd.

De volgende bevindingen zijn gedaan:

Bekende, in Nederland normaal niet voorkomende aandoeningen

- *Brucella melitensis*: deze aandoening is niet aangetoond bij kleine herkauwers. Er was in het tweede halfjaar van 2005 één bedrijf waarvan het onderzoek niet-negatief verliep.
- Bluetongue: nadat in 2004 zowel in Spanje als in Portugal besmette bedrijven zijn gevonden is in 2005 het eerste geval van bluetongue op 18 juli aangetroffen op een rundveehouderij in Spanje. Zorgwekkend is dat de vector van deze aandoening in dat gebied, *Culicoides imicola*, steeds verder naar het noorden opschuift en dat inmiddels is aangetoond dat andere, in meer noordelijk gelegen lidstaten van de EU voorkomende *culicoides* soorten als vector op kunnen treden en het virus efficiënt kunnen overdragen.

Trends in specifieke aandoeningen en resistentie-patronen

- BSE (bovine spongiform encephalopathy): in januari 2005 werd in Frankrijk een geval van BSE bij een geit bevestigd. Het Permanente Comité voor de Diergezondheid van de EU heeft daarna besloten dat slachtgeiten, net als runderen, getest moeten worden op BSE. In Nederland worden in dat kader alle slachtgeiten boven de 18 maanden getest. Hoewel het aanvankelijk de bedoeling was om dit uitgebreide onderzoek maar een halfjaar uit te voeren heeft de EU, op voorstel van de EFSA (European Food Standards Agency), besloten om in ieder geval tot september 2006 met dit onderzoek door te gaan.
- Leverbot: de definitieve leverbotprognose van november 2005 voorspelde een verhoogde kans op een ernstige leverbotbesmetting. Gezien de resultaten van het laboratoriumonderzoek op GD van de afgelopen maanden blijkt dit een juiste voorspelling. Het aantal secties waarbij leverbot werd geconstateerd was 38. Dit betrof vooral lammeren met acute leverbot. In een gebied ten noorden van Amsterdam komt sinds enkele jaren resistentie van de leverbot tegen triclabendazole voor. Dit gebied breidt zich geleidelijk uit en vooral in echte leverbotjaren brengt dit problemen met zich mee. Niet alle factoren die op de uitbreiding van de resistentie van invloed zijn, zijn bekend. Het zou wenselijk zijn dit nader te onderzoeken.
- Maagdarmwormen: besmetting met maagdarmwormen blijft ook in het tweede halfjaar van 2005 voor veel schapenbedrijven een grote schadepost. Vanaf begin juni kwamen dit jaar al veel vragen binnen over haemonchose, een besmetting met de lebmaagworm *Haemonchus contortus*. Gezien de verwachte problemen met anthelmintica-resistentie heeft GD, in samenwerking met de Faculteit Diergeneeskunde en ASG, een voorlichtingscampagne gestart. Daarbij wordt onder andere geadviseerd om per keer twee tot vijf procent van de dieren niet te behandelen. Hierdoor wordt het optreden van resistentie vertraagd.
- *Chlamydomphila abortus*: ook in het tweede halfjaar van 2005 is de diagnose *Chlamydomphila abortus* bij schapen en geiten weer een aantal keren gesteld. Elders in deze rapportage vindt u een samenvatting van het verslag van het *Chlamydomphila abortus* project dat in 2005 is uitgevoerd.
- Paratbc: het paratbc vaccin Gudair[®] is sinds april 2005, soms met de nodige leveringsproblemen, leverbaar via de veterinaire groothandel voor gebruik bij geiten. Sinds die tijd is over dit vaccin veel gebeld door eigenaren en dierenartsen omdat ze dit vaccin graag in zouden willen zetten ter preventie en bestrijding van de para-tbc. In november waren er al ruim 42.000 doses aan dierenartsen geleverd.

Het is van belang dat betrokkenen zich realiseren dat geen informatie beschikbaar is over de effecten van vaccineren met dit vaccin onder Nederlandse omstandigheden. Per 1 november 2005 is de regelgeving voor de toelating van diergeneesmiddelen veranderd. Deze verandering heeft tot gevolg dat dit vaccin voorlopig niet alleen beschikbaar blijft voor geiten maar ook beschikbaar is voor schapen omdat het vaccin in Spanje voor beide diersoorten is geregistreerd (niet voor rund).

- Ecthyma: de afgelopen maanden zijn vooral bij schapen meerdere meldingen binnengekomen van inwendige gevallen van ecthyma. Ook waren er het afgelopen halfjaar weer verschillende schapen- en geitenhouders en ook dierenartsen met ecthyma na contact met besmette dieren. GD specialisten worden in toenemende mate door huisartsen en medisch specialisten geconsulteerd bij verdenkingen van zoönosen, waarvan ecthyma een van de bekendste is.
- Enterotoxaemie: het afgelopen halfjaar is enterotoxaemie, net als andere jaren, weer de meest vastgestelde doodsoorzaak bij sectie. Sinds kort is een nieuw vaccin ter preventie van clostridium-infecties bij schapen op de markt.
- Zwoegerziekte en CAE: deze aandoeningen zijn in deze rapportageperiode niet frequenter aangetroffen dan verwacht, maar het lijkt steeds duidelijker te worden dat het op een economische manier houden van schapen en geiten met deze aandoeningen niet goed mogelijk is.

Onverwachte en nieuwe bevindingen

- Q-fever: op drie grote geitenbedrijven is in 2005 *Coxiella burnetii*, de verwekker van Q-fever, aangetoond in de ontstoken placenta van geiten die hebben verworpen. Dit onderzoek is mogelijk omdat GD sinds kort, in het kader van een ander project, de beschikking heeft over een specifieke kleuring. Voorzover bekend is dit de eerste keer dat deze diagnose in ons land is bevestigd bij de geit.
- Pasteurellose: op een drietal grote geitenbedrijven zijn bij een groot aantal volwassen dieren ernstige ziekteverschijnselen waargenomen: afwijkende ademhaling zonder duidelijke hoestklachten, sloomheid, hoge koorts en ernstige melkproductiedaling. Bij sectie van een aantal dieren bleek sprake van een zeer ernstige longontsteking waaruit *Pasteurella multocida* werd geïsoleerd. De reactie van het koppel op een antibioticum therapie leek aanvankelijk gunstig maar de behandeling moest later worden herhaald. Serologisch onderzoek op PI3, IBR en BVD verliep negatief. De echte achtergrond van het hier beschreven ziektebeeld is nog niet duidelijk.
- Pasteurellose: bij sectie van achttien plotseling gestorven schapen en lammeren afkomstig van dertien verschillende bedrijven werd tijdens de tweede helft van 2005 de diagnose bloedvergiftiging door *Mannheimia haemolytica* gesteld. Het is bekend dat genoemde verwekker bloedvergiftiging kan veroorzaken maar de mate waarin is opvallend.
- Dikbillen: de twee geitenlammeren met deze afwijking waar eerder melding van is gemaakt, zijn nader onderzocht. De voorlopige resultaten wijzen op een afwijking van de celstofwisseling die mogelijk erfelijk is bepaald. De Faculteit der Diergeneeskunde zet het onderzoek voort en roept geitenhouders op dergelijke lammeren te melden.
- Huidprobleem bij Zwartblessen: op een viertal kleine schapenbedrijfjes zijn bij Zwartblessen huیداandoeningen waargenomen die in eerste instantie op schurft lijken. Nader onderzoek heeft tot nu toe niet duidelijk gemaakt wat de oorzaak is van dit probleem. De bedrijven worden verder gevolgd, het betreffende stamboek is op de hoogte gebracht en via het vakblad 'Het Schaap' worden schapenhouders opgeroepen dergelijke afwijkingen te melden.
- Micropthalmie: deze enkelvoudig recessief verervende blindheid is sinds de Tweede Wereldoorlog bekend bij Texelaars en Texelaar-kruisingen. Sinds kort bestaat een DNA-test waarmee dragers van dit defect kunnen worden opgespoord. In het najaar van 2005 zijn 184 schapen met deze test onderzocht en negen daarvan bleken blindfactordrager. In 2006 bestaat weer de mogelijkheid om dieren te onderzoeken.

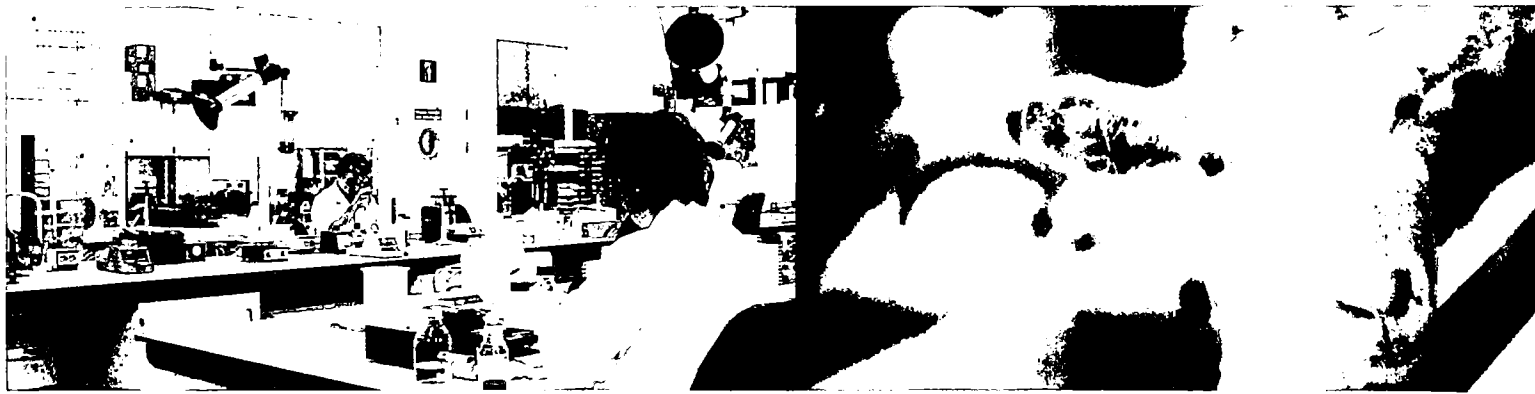

- Myiasis: in zomer en najaar van 2005 hebben veel schapenhouders en dierenartsen GD benaderd met vragen over de behandeling van myiasis, vooral vanwege het feit dat diazinon daarvoor niet of niet voldoende beschikbaar was. Mede naar aanleiding daarvan heeft GD aangegeven dat ook ivermectine geschikt is voor de behandeling van klinische gevallen hoewel dit middel daarvoor niet in ons land is geregistreerd. Voor de preventie van myiasis is ook in ons land een middel beschikbaar.
- Osteogenesis imperfecta: het optreden van spontane fracturen bij vier lammeren van drie oaien op een bedrijf op Terschelling is eerder gemeld. Inmiddels heeft elders uitgevoerd nader onderzoek bevestigd dat het hier om osteogenesis imperfecta gaat, een erfelijke afwijking die met een gestoorde beenaanleg gepaard gaat.
- Inmiddels is in ons land het eerste geval van ivermectine resistentie vastgesteld op een geitenbedrijf; het gaat om resistentie van *Teladorsagia circumcincta* tegen genoemd middel.

D.

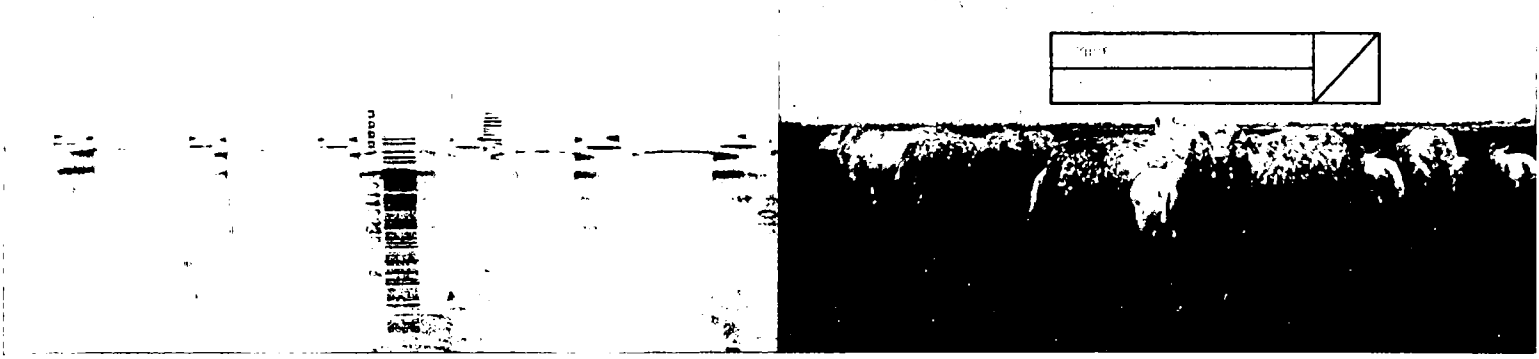
J

Dierziektenbarometer Kleine Herkauwers tweede halfjaar 2005

Ziekte	Korte samenvatting	Rustig	Waakzaam	Onderzoek
Aangifteplichtige ziekten				
Brucella melitensis - brucellose	monitoring loopt; tot nu toe één bedrijf met een eerste reactie	*		
Brucella ovis - brucellose	geen gevallen in ons land bekend	*		
Coxiella burnetii - Q-fever	geval bij stagiaire op schapenbedrijf			*
M. avium subsp. paratuberculosis - paratbc	bij geit: een (toenemend) probleem; vaccinatie mogelijk		*	*
Mond- en klauwzeer	bij schaap: zo nu en dan geval	*		*
Bluetongue	situatie rustig in EU uitbreiding in EU; meerdere vectoren potentieel een rol	*	*	
Chlamydia abortus	onderzoek loopt; tweede halfjaar meer informatie		*	
Scrapie	aantal gevallen volgens prognose; groot aantal dieren per bedrijf	*		
CAE	op niet-vrije melkgeitenbedrijven economisch erg belangrijk		*	
Zwoegerziekte	misschien economisch wel de belangrijkste ziekte bij het schaap		*	
Trends specifieke aandoeningen				
Ecthyma	van relatief veel gevallen melding bij de mens	*		
Enterotoxaemie	blijvend een aandoening met veel uitval		*	
Leverbot	prognose van groot belang gebleken in afgelopen winter		*	
	toename aantal gevallen resistentie triclabendazole		*	*
Maagdarmwormen	wereldwijd resistentie middelen een groot probleem		*	*

3 Aangifteplichtige ziekten volgens de GWVD

3.1 *Brucella melitensis*

Nederland is officieel vrij van *Brucella melitensis*. De ziekte is in Nederland nog nooit vastgesteld. In andere Europese landen komt de bacterie nog wel geregeld voor, voornamelijk in landen rond de Middellandse Zee. Het blijkt in deze landen moeilijk om de bacterie uit te roeien. Omdat Nederland ook uit deze landen dieren importeert, is het risico aanwezig dat toch plotseling een besmetting optreedt.

Om aan te tonen dat in Nederland geen *Brucella melitensis* voorkomt, vindt elk jaar onderzoek plaats van een groot aantal bloedmonsters van schapen en geiten.

Brucella melitensis is een zoönose. De bacterie kan bij de mens Malta- of Middellandse Zee-koorts veroorzaken, genoemd naar het gebied waar de aandoening binnen Europa het meest voorkomt. De mens kan een infectie oplopen door direct contact met geïnfecteerde dieren, maar ook door het consumeren van geïnfecteerde melk of melkproducten.

De wettelijke regelgeving voor de bewaking en bestrijding van *Brucella melitensis* ligt vast in Europese Richtlijnen.

- **Aantal bedrijven met schapen en/of geiten uit BRBS:**

Op 14-12-2004 waren er 28.997 bedrijven met (alleen) schapen in Nederland.

Op 14-12-2004 waren er 10.104 bedrijven met (alleen) geiten in Nederland.

Op 14-12-2004 waren er 12.341 bedrijven met zowel schapen als geiten in Nederland.

- **Beschrijving van de selectie:**

Op basis van het aantal bedrijven met schapen en/of geiten in Nederland bedroeg het minimaal aantal te onderzoeken bedrijven in de onderzoeksperiode 1-1-2005 tot 1-1-2006 volgens TRVV04/49034ks: 1.995. Daar het aantal inzendingen van deelnemers aan de programma's zwoegerziekte, CAE en CL onvoldoende was om aan 1.995 bedrijven te komen, zijn 803 bedrijven at random geselecteerd uit niet-deelnemers aan deze programma's, om deel te nemen aan het steekproef onderzoek (in totaal zijn 2.000 bedrijven aangeschreven).

- **Wijze van onderzoek:**

Het monitoringsonderzoek is uitgevoerd door middel de voorgeschreven testen in bloed.

- **Stand van zaken van het onderzoek:**

Van 1.902 bedrijven (uit de aangeschreven groep) had het onderzoek een gunstig resultaat (dit is inclusief beëindigde bedrijven en bedrijven zonder dieren), van drie bedrijven zijn de uitslagen van de onderzoeken nog niet bekend. 98 bedrijven hebben tot nu toe niet ingezonden. Er was in het tweede halfjaar één bedrijf waarvan het onderzoek niet-negatief verliep. Dit bedrijf is doorgegeven aan de VWA.

3.2 Scrapie

Schapenhouders en dierenartsen zijn verplicht een scrapieverdenking te melden bij VWA. De afwikkeling van een verdenking vindt vervolgens plaats volgens het draaiboek scrapie. Hier is GD niet direct bij betrokken. Wel wordt GD in een later stadium vaak benaderd door de schapenhouder of zijn dierenarts om achtergrondinformatie.

GD heeft wel rechtstreeks met een verdenking te maken als die voortkomt uit onderzoek van een dier dat bij GD ter sectie is aangeboden. Confirmatie vindt in zo'n geval plaats bij CIDC-Lelystad en bij een positieve bevinding wordt VWA via CIDC-Lelystad geïnformeerd. Bij een ernstige verdenking vindt in de regel vooraf telefonisch overleg plaats tussen de patholoog van GD en VWA.

GD heeft ook te maken met scrapie-besmette bedrijven als de schapenhouder na besmetverklaring de overstap wil maken naar volledig scrapie-resistent bedrijf. In zulke gevallen meldt de betreffende schapenhouder zich aan als deelnemer aan het programma en vervolgens gelden voor dit bedrijf dezelfde rechten en plichten als voor alle andere deelnemers. Het totale aantal resistente bedrijven bedroeg ultimo 2005 bijna duizend.

3.3 Chlamydomphila abortus

In 2005 heeft GD een project uitgevoerd in opdracht van de Begeleidingscommissie Monitoring Dierziekten Kleine Herkauwers met als titel:

Chlamydomphila abortus: een toenemend risico voor de volksgezondheid en een schadepost voor de schapen- en geitenhouderij.

De Begeleidingscommissie beschikt over de volledige rapportage. Hieronder staan enkele belangrijke bevindingen.

Samenvatting

Chlamydomphila abortus is een bacterie die grote abortusproblemen kan veroorzaken vooral bij schapen en geiten en sporadisch ook bij runderen en herten. Bij rundvee in Nederland is de diagnose, voor zover bekend, nog nooit gesteld. Daarnaast staat de ziektekiem ook in de belangstelling als veroorzaker van een zoönose. Vooral bij zwangere vrouwen kunnen na infectie ernstige problemen ontstaan.

Het project heeft het volgende opgeleverd:

- 1 de beschikbaarheid van een serologische test voor Chlamydomphila abortus; deze test geeft niet in alle gevallen duidelijkheid;
- 2 een eerste indicatie van de mate van voorkomen van Chlamydomphila abortus bij schapen en geiten in Nederland; daarnaast werden op vier van de twintig onderzochte kinderboerderijen, zonder een bekende historie van abortus, één of meer serologisch positieve dieren gevonden. Eén van deze bedrijven kon worden bevestigd op basis van een positieve bevestigingstest;
- 3 een behandelprotocol voor besmette bedrijven;
- 4 een voorstel voor een eventuele vervolgaanpak.

3.4 Situatie in andere landen

De OIE maakte melding van de volgende uitbraken van voor kleine herkauwers relevante ziekten in Europa of directe omgeving daarvan in de periode van juli tot januari 2006:

- **BLUETONGUE:** in Spanje zijn in de periode van 22 juli tot 11 oktober 2005 op 71 bedrijven gevallen van bluetongue vastgesteld. Het betreft runderen in gebieden waar een jaar eerder bluetongue uitbraken bij zowel schaaap als rund zijn waargenomen. In deze gebieden zijn in 2004 alle schapen gevaccineerd.
- **BRUCELLA MELITENSIS:** in mei 2005 zijn tijdens een steekproef controle op Brucella melitensis in Kroatië twee dieren gevonden die ook na heronderzoek positief reageerden. De overige dieren uit het betreffende koppel worden nog onderzocht.

4 Trends

4.1 Specifieke aandoeningen (alfabetische volgorde)

Ecthyma

Ecthyma (zere bekjes, bekschurft) is een besmettelijke, virale aandoening van huid en slijmvliezen bij schaaap en geit, maar ook bij de mens worden regelmatig infecties geconstateerd. Ook het afgelopen halfjaar waren er weer verschillende schapen- en geitenhouders met ecthyma na contact met besmette dieren.

Een goede behandeling bestaat niet. Na drie tot vier weken zullen in de regel de meeste problemen verdwenen zijn. De pootvorm van ecthyma, waarbij onder andere verschijnselen aan de kroonrand en in het tussenklauwgebied optreden en waarbij in 2001 soms aan mond- en klauwzeer werd gedacht, is minder goed bekend bij schapenhouders en dierenartsen. Het laatste halfjaar is van deze vorm weer een aantal meldingen binnengekomen.

Enterotoxaemie

Enterotoxaemie (het bloed, weelziekte) wordt veroorzaakt door de toxinen van *Clostridium perfringens*. Op geitenbedrijven zagen we ook het afgelopen halfjaar weer de meeste problemen na voerveranderingen, waarbij de verschijnselen zich vooral voordoen bij volwassen dieren. Ook het afgelopen halfjaar is enterotoxaemie weer een belangrijke doodsoorzaak bij sectie.

Leverbot

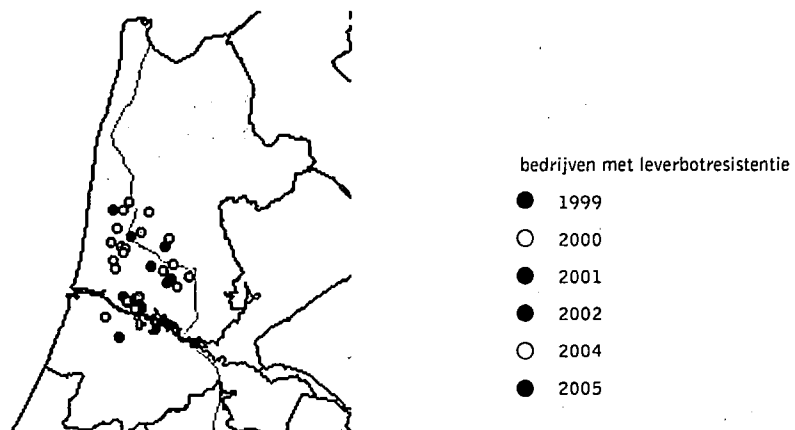
De 'Werkgroep Leverbotprognose' stelde eind november, in de definitieve prognose voor 2005, vast dat een late infectie op het gras was afgezet. Op bedrijven met een verhoogde waterstand en op bedrijven waar afgelopen jaren leverbot was vastgesteld, werden infecties verwacht. Deze voorspelling was mede gebaseerd op de sterke stijging van het aantal leverbotlakken in augustus. Het percentage besmette lakken nam toe met een piek in oktober. Intussen is duidelijk dat 2005 inderdaad een echt leverbotjaar is geweest met ernstige problemen op meerdere bedrijven.

In het vierde kwartaal heeft de werkgroep op grote schaal over leverbot gecommuniceerd en uit contacten met praktici bleek inderdaad sprake van ernstige leverbotproblemen met vermagering en sterfte bij schapen. Hetzelfde werd duidelijk in de sectiezaal van GD. In totaal werd in het vierde kwartaal bij 36 ingezonden schapen en 2 geiten leverbot geconstateerd. In 23 gevallen ging het om een acute leverbotinfectie waarbij plotselinge sterfte optreedt. Het bloedonderzoek op leverbot in dezelfde periode bevestigt dit beeld (zie Figuur 4.1).

De meeste leverbotinfecties doen zich voor in de van oudsher bekende leverbotgebieden. Toch komen ook elders, verspreid over het land, meerdere, soms zeer kleine gebieden voor waar leverbot problemen kan veroorzaken. De dierenartsen in deze minder bekende leverbotgebieden zijn op deze mogelijkheid gewezen. In een gebied ten noorden van Amsterdam komt sinds enkele jaren resistentie van de leverbot tegen triclabendazole voor. Dit gebied breidt zich geleidelijk uit (zie Figuur 4.2) en het aantal bedrijven met resistentie-problemen neemt toe. In 2005 zijn 16 nieuwe gevallen van leverbotresistentie gemeld maar daarnaast bestaan er op veel bedrijven binnen dit gebied verdenkingen van resistentie. Vooral in echte leverbotjaren brengt resistentie problemen met zich mee. Niet alle factoren die op de uitbreiding van de resistentie van invloed zijn, zijn bekend. Het zou wenselijk zijn dit nader te onderzoeken.

Figuur 4.1 Overzicht van bedrijven waar in het vierde kwartaal van 2005 via bloedonderzoek een leverbotinfectie is aangetoond.

Figuur 4.2 Overzicht van bedrijven met leverbotresistentie (rood = 1999, groen = 2000, donker blauw = 2001, paars = 2002, geel = 2004 en licht blauw = 2005).

De leverbot infectie wordt veroorzaakt door de parasiet leverbot en kan zich alleen handhaven in gebieden waar ook de tussengastheer – de leverbotslak – voorkomt. Het overleven van de leverbotslak wordt bepaald door de temperatuur en de neerslag. De ontwikkeling van leverbotei tot staartlarve in de slak duurt 9 tot 12 weken. De staartlarve verlaat de slak en zet zich als besmettelijke cyste af op het gras. De leverbotprognose stelt veehouders in staat om infecties te voorkomen en zo nodig gericht te behandelen. Op die manier wordt een bijdrage geleverd aan het beperken van de schade, het strategisch toepassen van medicijnen aan het begin van de droogstand en daarmee aan de voedselveiligheid.

De 'Werkgroep Leverbotprognose' voorspelt de kans op een leverbotinfectie en adviseert om met preventieve maatregelen een leverbotbesmetting te voorkomen (onder andere kartering van percelen op besmette bedrijven, zodat de gevaarlijke percelen in de vochtige perioden gemeden kunnen worden). De werkgroep draagt hierdoor bij aan beperking van het gebruik van diergeneesmiddelen. Veehouders kunnen op basis van deze prognose en na aanvullend onderzoek bewust kiezen voor het gebruik van leverbotmiddelen bij niet-melkgevende dieren, enkele weken na opstallen, en bij het droogzetten van melkkoeien. Door dit 'strategisch behandelen' verlagen veehouders het risico op residuen in voedingsmiddelen van dierlijke oorsprong.

Maagdarmwormen

Besmetting met maagdarmwormen blijft ook in het tweede halfjaar van 2005 voor veel schapenbedrijven een grote schadepost. Vanaf begin juni kwamen dit jaar al veel vragen binnen over haemonchose, een besmetting met de lebmaagworm *Haemonchus contortus*. Gezien de verwachte problemen met anthelmintica-resistentie heeft GD, in samenwerking met de Faculteit Diergeneeskunde en ASG, een voorlichtingscampagne gestart. Daarin zijn de uitkomsten van het Europese WORMCOPS-project meegenomen. Op basis van deze uitkomsten wordt onder andere geadviseerd om per keer twee tot vijf procent van de dieren niet te behandelen. Deze onbehandelde dieren moeten wel de dieren met de meeste weerstand zijn, bijvoorbeeld oudere oeien die een eenling hebben gebracht en in goede conditie zijn. Door deze manier van behandelen wordt het optreden van resistentie vertraagd. Om de voorlichting te ondersteunen zijn folders gemaakt en verspreid en uitgebreide informatie is te vinden op de door GD ontwikkelde website www.capraovis.nl.

Inmiddels is in ons land het eerste geval van invermectine resistentie vastgesteld op een geitenbedrijf; het gaat om resistentie van *Teladorsagia circumcincta* tegen genoemd middel.

Paratbc bij schapen en geiten

Het Spaanse paratbc vaccin Gudair[®] is sinds december 2004 via de vrijstellingsregeling toegelaten en sinds april 2005, soms met de nodige leveringsproblemen, leverbaar via de veterinaire groothandel voor gebruik bij geiten. Sinds die tijd is over dit vaccin veel gebeld door eigenaren en dierenartsen omdat ze dit vaccin graag in zouden willen zetten ter preventie en bestrijding van de para-tbc. In november waren er al ruim 42.000 doses aan dierenartsen geleverd. Het is van belang dat betrokkenen zich realiseren dat geen informatie beschikbaar is over de effecten van vaccineren met dit vaccin onder Nederlandse omstandigheden. Per 1 november 2005 is de regelgeving voor de toelating van diergeneesmiddelen veranderd. Deze verandering heeft tot gevolg dat dit vaccin voorlopig niet alleen beschikbaar blijft voor geiten maar ook beschikbaar is voor schapen omdat het vaccin in Spanje voor beide diersoorten is geregistreerd (niet voor rund).

Ondanks het feit dat de diagnose paratbc de laatste jaren een aantal keren is gesteld bij schapen is onvoldoende bekend hoe vaak paratbc bij deze diersoort in ons land voorkomt. Ook bestaat er onvoldoende inzicht in de relatie tussen schapen en rundvee met betrekking tot paratbc.

Zwoegerziekte/CAE

Zwoegerziekte en CAE (caprine arthritis encefalitis) zijn zeer nauw verwante, persisterende virusinfecties bij respectievelijk schapen en geiten. Beide aandoeningen kenmerken zich door een langzaam voortschrijdend ziekteproces en sterfte. Sinds 1981 bestaat in ons land een georganiseerde bestrijding van deze aandoeningen op basis van serologisch onderzoek en inmiddels zijn bijna alle stamboekbedrijven vrij van zwoegerziekte en CAE. De melkgeitenbedrijven die van de melkopbrengst moeten bestaan zijn er inmiddels achter dat een economisch melkgeitenhouderij niet mogelijk is als CAE voorkomt op het bedrijf. Op grote schapenbedrijven is zwoegerziekte economisch gezien waarschijnlijk de belangrijkste ziekte. Toch nemen relatief weinig schapenbedrijven maatregelen om deze ziekte aan te pakken. Binnen GD wordt gewerkt aan de validatie van een test waarmee het veroorzakende virus kan worden aangetoond. Hierdoor is opsporing van een infectie in een aantal gevallen eerder mogelijk. Mogelijk kan deze ontwikkeling er aan bijdragen dat ook schapenhouders maatregelen gaan nemen.

4.2 Gezondheidsparameters

Er zijn dit halfjaar geen bijzondere trends geconstateerd ten aanzien van de gezondheidsparameters vruchtbaarheid, sterfte, uiergezondheid, stofwisselingsstoornissen en productieproblemen. De variatie die wordt gezien in het percentage vragen over deze aandoeningen is normaal gezien de seizoensinvloeden. Ditzelfde geldt ook voor de bij de secties gestelde diagnoses. Wel zijn er het laatste halfjaar meer meldingen van kreupelheden met name als gevolg van rotkreupelinfecties. De natte en warme nazomer lijken voor deze toename een logische verklaring. De verhoogde sterfte door leverbot is elders in deze rapportage uitgebreid behandeld.

4.3 Gevoeligheidspatronen voor antibiotica

Indien bij het bacteriologisch-vervolgonderzoek een bacterie wordt gekweekt, wordt een gevoeligheidstest uitgevoerd om na te gaan voor welk antibioticum deze bacterie in vitro gevoelig is. Aan de hand hiervan kan een gerichte keus worden gemaakt en dit bevordert het doelgericht antibioticumgebruik. In bijlage V staat voor een aantal veel voorkomende bacteriën de resistentie weergegeven in percentages, ook in vergelijking met voorgaande jaren. Bij geringe aantallen isolaten mogen geen conclusies per halfjaar worden getrokken. Voor de meeste bacteriën is door de jaren heen een bestendig gevoeligheidspatroon te herkennen. De bacteriestammen zijn voor de meeste antibiotica gevoelig, met uitzondering van *E.coli* die ten opzichte van ampi/amoxicilline enige resistentie laat zien en van *Mannheimia haemolytica* en *Pasteurella multocida* die door de jaren heen een hoge mate van resistentie vertonen ten opzichte van lincomycine.

Resistentie bacteriën blijvend onderzocht

Bij bacteriologisch onderzoek wordt een bacterie gekweekt en een gevoeligheidstest uitgevoerd om na te gaan voor welk antibioticum deze bacterie in-vitro gevoelig is. Aan de hand hiervan kan een gerichte keus worden gemaakt en dit bevordert het doelgericht antibioticumgebruik. Aan de hand van overzichten is over langere perioden de ontwikkeling van resistentie bij bacteriën te volgen. Dit is ook van belang omdat (resistente) bacteriën via het vlees overgedragen kunnen worden op de mens en zodoende kunnen bijdragen aan het ontwikkelen van resistentie van bacteriën bij de mens.

5 Onverwachte en nieuwe bevindingen

5.1 Bijzonderheden huidige rapportageperiode

Q-fever als veroorzaker van abortus bij geiten

Op drie grote geitenbedrijven is in 2005 *Coxiella burnetii*, de verwekker van Q-fever, aangetoond in de ontstoken placenta van geiten die hebben verworpen. Dit onderzoek is mogelijk omdat GD sinds kort, in het kader van een ander project, de beschikking heeft over een specifieke kleuringstechniek. Voorzover bekend is dit de eerste keer dat deze diagnose in ons land is bevestigd bij de geit.

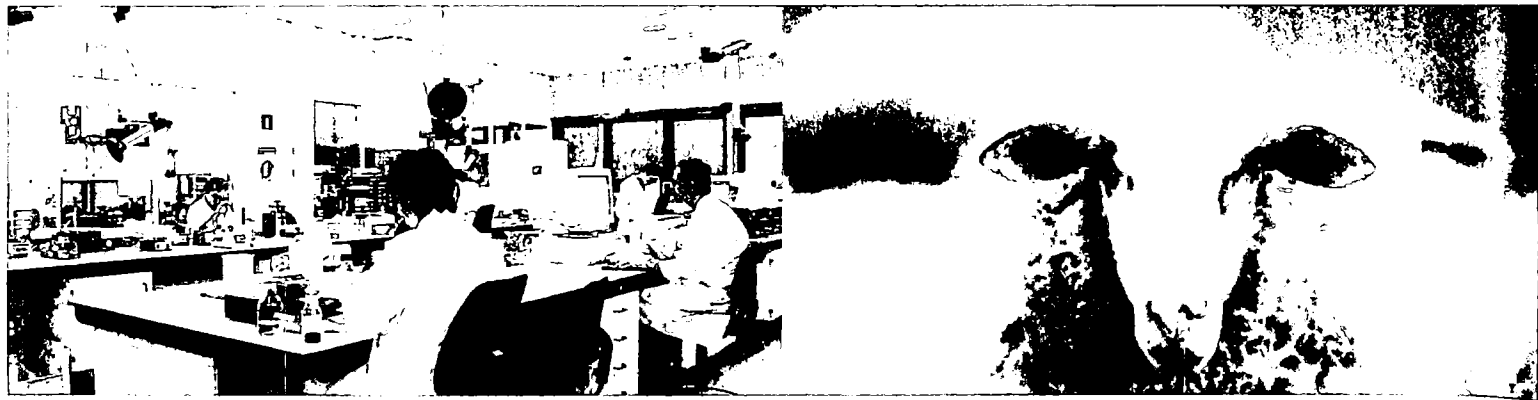
Q-fever is een zonoöse die veroorzaakt wordt door de rickettsia *Coxiella burnetii*. De aandoening verloopt bij de dieren meestal symptoomloos, maar kan soms bij schapen en geiten abortus veroorzaken. Bij de mens kan de ziekte zich soms manifesteren als een ernstige griep met soms onder andere long-, lever- en hartklepontstekingen.

Q-fever bij de mens is aangifteplichtig. Na een melding wordt vanuit VWA als een van de vervolgacties een brontracering gestart. Dit is niet het geval indien de diagnose bij geiten wordt gesteld zonder dat er mensen in de omgeving ziek zijn geworden zoals in boven beschreven gevallen.

Pasteurellose bij volwassen melkgeiten

Op een drietal grote melkgeitenbedrijven in het zuiden des lands zijn bij een groot aantal volwassen dieren ernstige ziekteverschijnselen waargenomen. De eerste twee bedrijven lagen naast elkaar en de dieren op deze bedrijven hadden ernstige ademhalingsproblemen zonder duidelijke hoestklachten, hoge koorts en een verminderde productie. Op basis van de aantallen zieke dieren en de hoge koorts leek een virale infectie later gecompliceerd door *Mannheimia haemolytica* het meest waarschijnlijk. Een van deze bedrijven had een CAE-historie en op dit bedrijf waren de problemen veel ernstiger en hielden langduriger aan. Korte tijd later kwam er in dezelfde regio een derde bedrijf bij. De geiten op dit bedrijf waren ook sloom, hadden hoge koorts, een duidelijk afwijkende ademhaling maar geen hoestklachten en vertoonden een ernstige productiedaling. Bij sectie van een aantal dieren bleek sprake van een zeer ernstige longontsteking waaruit *Pasteurella multocida* werd gekweekt. Het hele koppel is behandeld met ampicilline gedurende 4 dagen. De reactie op deze therapie was aanvankelijk goed maar de koppelbehandeling moest na een week worden herhaald omdat de verschijnselen volledig terugkwamen. Na de tweede koppelbehandeling is het koppel hersteld. De melkproductie van het gehele koppel is weer gestegen maar niet tot het oude niveau. Uit een groep van 137 drachtige geiten hebben er 27 verworpen, mogelijk als gevolg van de aandoening. Serologisch onderzoek op PI3, IBR en BVD verliep negatief.

De echte achtergrond van het hier beschreven ziektebeeld is nog niet duidelijk. Mogelijk is sprake van een primair bacteriël probleem veroorzaakt door *Pasteurella multocida* of *Mannheimia haemolytica* (voorheen *Pasteurella haemolytica*) ook wel aangeduid met de verzamelnaam pasteurellose. Pasteurellose komt vooral voor bij (opgroeiende) lammeren en wordt daar vooral gezien als een secundaire aandoening volgend op bijvoorbeeld virusinfecties of stressfactoren.

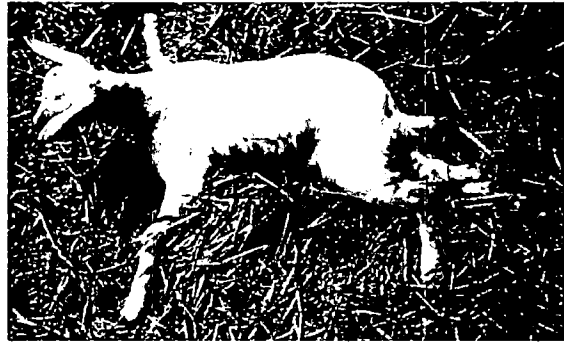

Pasteurellose bij schapen

Bij sectie van achttien plotseling gestorven schapen en lammeren afkomstig van dertien verschillende bedrijven werd tijdens de tweede helft van 2005 de diagnose bloedvergiftiging door *Mannheimia haemolytica* gesteld. Het is bekend dat genoemde verwekker bloedvergiftiging kan veroorzaken maar de mate waarin is hier opvallend.

Dikbil geitenlammeren

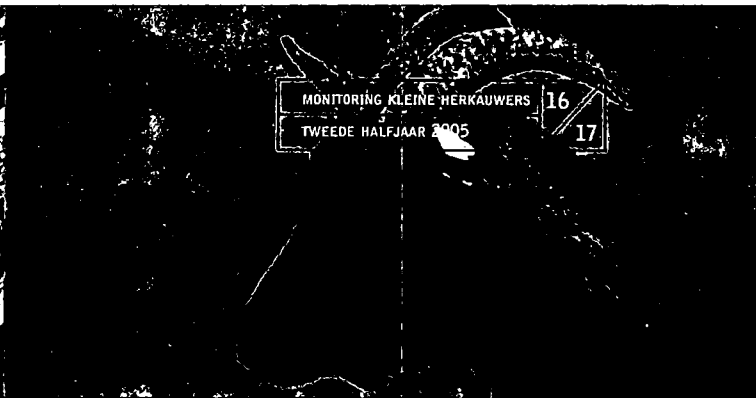
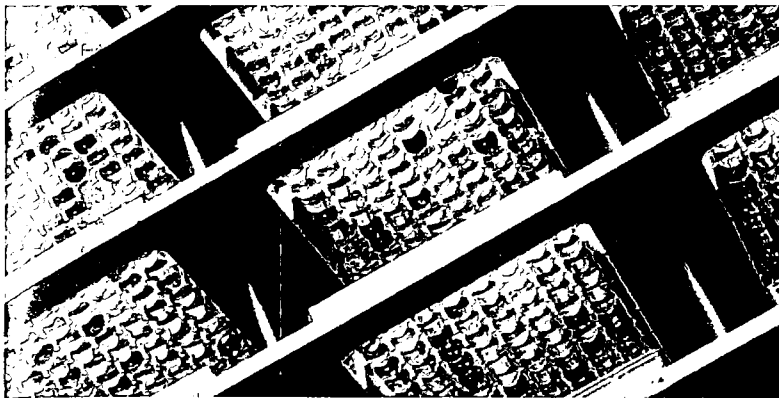
De twee geitenlammeren met het uiterlijk van een dikbil waar eerder melding van is gemaakt en die zijn overgenomen door de Faculteit der Diergeneeskunde, zijn nader onderzocht. De voorlopige resultaten wijzen op een afwijking van de celstofwisseling die mogelijk erfelijk is bepaald. De Faculteit zet het onderzoek voort en roept geitenhouders op dergelijke lammeren te melden.

Foto's: drs. S. Bouwman

Het gaat om twee lammeren van een veelgebruikte KI-bok. Het zijn voor een geit zeer zwaar bespierde lammeren die niet alleen snel groeien maar ook een afwijkend bewegingspatroon hebben. De dieren vertonen een spreidstand in de voorhand en hebben x-benen. Bovendien is de zeer steile stand van het bekken opvallend. Ook het gedrag is afwijkend. Onder invloed van een prikkel als bijvoorbeeld het klappen in de handen, raken de dieren in een krampaanval die minuten kan duren.

De voorlopige onderzoeksresultaten wijzen in de richting van een afwijking in de celstofwisseling van zenuwcellen die mogelijk erfelijk is bepaald. Daarbij zou het kunnen gaan om de bij geiten bekende myotonia congenitalis maar ook om hyperkalemische periodieke parese die tot nog toe niet bij geiten is beschreven. Beide aandoeningen vertonen klinisch namelijk overeenkomsten met de afwijking bij de twee dikbillammeren.

Huidprobleem bij Zwartblessen

Op een viertal kleine schapenbedrijfjes zijn bij Zwartblessen huidaandoeningen waargenomen die in eerste instantie op schurft, veroorzaakt door *Sarcoptes ovis*, lijken. Nader onderzoek heeft tot nu toe niet duidelijk gemaakt wat de oorzaak is van dit probleem. De aandoening komt op het eerste gezicht vooral voor aan kop en oren maar bij nader onderzoek ook op andere plaatsen zoals de buik en de kling (zie foto's).

Foto's: drs. D. Dercksen

De aandoening lijkt niet te reageren op ivermectine injecties of wassingen met schurftmiddelen. Bij enkele rundveebedrijven kwamen in dezelfde periode huidaandoeningen voor die worden veroorzaakt door het toxine sporidiesmen uit de sporen van de schimmel *Pithomyces chartarum*. Bij deze aandoening vindt een stijging plaats van de leverenzym waarden. Bij de schapen op één van de bezochte bedrijven bevonden de leverenzym-waarden zich echter in het normale gebied. Ook is het niet gelukt *Pithomyces* sporen in de grasmonsters van dit bedrijf te vinden.

Inmiddels zijn op één bedrijf de schapen restloos genezen na een intensieve behandeling en op een ander bedrijf zonder behandeling.

De bedrijven worden verder gevolgd. Het betreffende stamboek is op de hoogte gebracht en via het vakblad 'Het Schaap' worden schapenhouders opgeroepen dergelijke afwijkingen te melden.

Microphthalmie (erfelijke blindfactor)

Sinds de Tweede Wereldoorlog is erfelijke blindheid (microphthalmie) bekend bij de Texelaar en bij Texelaar-kruisingen. De frequentie van deze enkelvoudig recessief verervende aandoening in de Texelaar-populatie is naar schatting 5% en tot voor kort was er geen andere mogelijkheid dan proefparingen om dragers van de blindfactor op te sporen. Op de voormalige Gezondheidsdienst voor Dieren in Drachten werden toprammen onder andere ten behoeve van de preferentieverklaring op dragerschap getest door middel van proefparingen met blindfactordragende oöien en blinde oöien. Deze procedure is duur, heeft een zeer geringe capaciteit en kent ethische bezwaren. Sinds het begin van de jaren negentig van de vorige eeuw heeft GD het benodigde DNA-materiaal van proefparingen en van in het veld optredende gevallen verzameld en met dit unieke panel van DNA-monsters hebben GD en de Faculteit der Diergeneeskunde in Utrecht gewerkt aan de ontwikkeling van een DNA-test. Samen met een groep uit Nieuw-Zeeland is het gelukt om een test te ontwikkelen die dragers van dit defect op kan sporen. Kort voor het begin van het dekseizoen van 2005 kwam deze test beschikbaar en inmiddels zijn 184 schapen met deze test onderzocht en negen daarvan bleken blindfactordrager. In 2006 bestaat weer de mogelijkheid om dieren te onderzoeken.

Myiasis

In de tweede helft van 2005 hebben veel schapenhouders en dierenartsen GD benaderd met vragen over de behandeling van myiasis, vooral vanwege het feit dat diazinon niet of niet voldoende beschikbaar was. Voor de preventie van myiasis zijn in ons land namelijk slechts twee middelen toegelaten: Neocidol (diazinon) en Clik (dicyclanil). Voor de behandeling van klinische myiasisgevallen is alleen Neocidol werkzaam. Vanwege de beperkte beschikbaar van Neocidol deden zich op meerdere bedrijven met myiasis problemen voor en mede naar aanleiding daarvan heeft GD aangegeven dat ook ivermectine geschikt is voor de behandeling van klinische gevallen hoewel dit middel daarvoor niet in ons land is geregistreerd. De in Australië en Nieuw-Zeeland op de markt zijnde wasvloeistoffen voor de behandeling van myiasisgevallen bevatten 0,03 mg/ml ivermectine.

Het gaat hier dus om de toepassing van toegelaten middelen voor een ander doel dan waarvoor het product is toegelaten. Omdat er geen middel voor dat betreffende doel beschikbaar is mogen genoemde producten voor de behandeling van myiasisgevallen worden gebruikt.

Osteogenesis imperfecta

Het optreden van spontane fracturen bij vier lammeren van drie ooiën op een schapenbedrijf met 50 ooiën (boeren zwartblessen) op Terschelling is eerder gemeld. Uit de op aanraden van GD ingestuurde sectie van een lam blijkt dat er aanwijzingen zijn voor gestoorde botontwikkeling (botbalkjes met kraakbeenkern) en een dunne cortex.

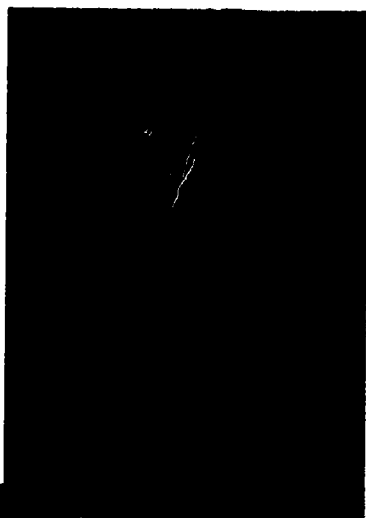

Foto: GD-Pathologie

Inmiddels is materiaal doorgestuurd naar gespecialiseerde pathologen in Zurich en Davis (USA) en die hebben de diagnose osteogenesis imperfecta bevestigd. Dit is een erfelijke aandoening resulterend in afwijkend bindweefsel en botweefsel. Bij Romneys is dit ziektebeeld beschreven als een autosomaal dominant verervende aandoening. In overleg met de dierenarts heeft de eigenaar besloten om de ram te slachten en geen nakomelingen aan te houden.

Bijlagen

Bijlage I

Monitoringssystematiek

Opzet

De monitor voor diergezondheid in de sector Kleine Herkauwers bestaat uit een aantal elkaar aanvullende middelen waarmee informatie wordt verzameld over de gezondheidssituatie van de kleine herkauwers. De middelen zijn deels reactief (initiatief ligt bij de veehouders/dierenartsen) en deels proactief (initiatief ligt bij GD). Door informatie uit de diverse middelen integraal te interpreteren wordt de kans op het bereiken van de doelstelling van monitoring, namelijk het snel signaleren van specifieke problemen enerzijds en het volgen van meer algemene trends en ontwikkelingen anderzijds, geoptimaliseerd. Indien een signaal onvoldoende sterk is, maar wel relevant lijkt, wordt door onderzoek op beperkte schaal actief en gericht meer informatie verzameld. Bevindingen worden elk halfjaar gerapporteerd. Indien bevindingen urgent worden geacht (risico's voor voedselveiligheid, volksgezondheid of ernstige dierziekte uitbraken), wordt tussendoor gerapporteerd aan de Begeleidingscommissie Monitoring.

GD-Veekijker

Dit betreft een reactief onderdeel: het initiatief voor het contact met GD ligt bij veehouder en dierenarts. Informatie komt bij GD binnen via telefonisch/ elektronisch contact of via bedrijfsbezoeken, die daar uit voortvloeien. GD-Veekijker is zeer geschikt voor het opsporen van nieuwe aandoeningen en niet-endemisch in Nederland voorkomende aandoeningen. Dierenartsen en - in tweede instantie - veehouders worden met enige regelmaat gewezen op de mogelijkheid om GD-Veekijker in te schakelen. Bovendien worden bevindingen regelmatig teruggekoppeld naar dierenartsen en veehouders. GD-Veekijker wordt bezet door vijf specialisten gezondheidszorg kleine herkauwers met brede kennis en ervaring. Informatie die bij GD-Veekijker binnenkomt, wordt in combinatie met informatie uit andere monitoringsmiddelen geïnterpreteerd in wekelijks overleg, waarbij ook andere disciplines aanschuiven (pathologie en epidemiologie). Indien een signaal dat uit de informatie wordt opgevangen, getoetst of uitgewerkt dient te worden, wordt kleinschalig onderzoek opgezet (pilots).

Afdeling Pathologie en laboratorium

Dit betreft eveneens een reactief onderdeel. De informatie komt binnen via ingezonden sectiemateriaal, meest kadavers, en nader onderzoek daarop. Secties zijn zeer geschikt voor het opsporen van nieuwe aandoeningen en niet-endemisch in Nederland voorkomende aandoeningen. Behalve informatie over de doodsoorzaak, wordt informatie over antibiotica resistentie van ziekteverwekkers verkregen

Specifieke monitoring van de prevalentie van dierziekten

Dit betreft een proactief monitoringsinstrument. Door middel van steekproeven, waarin bloed wordt onderzocht op antistoffen tegen ziekteverwekkers, wordt van een aantal aandoeningen de prevalentie geschat. Dit middel is goed bruikbaar om trends en ontwikkelingen te schetsen.

Bewakingsprogramma's specifieke ziekten

Voor *Brucella melitensis* wordt door de EU onderzoek voorgeschreven op een deel van de Nederlandse bedrijven met kleine herkauwers. GD voert dit onderzoek uit. Het gaat hier om het uitsluiten van de aanwezigheid van de betreffende ziekten of het vroegtijdig signaleren van uitbraken (brucellose).

Waarschuwingssysteem leverbot

Dit betreft een proactief monitoringsinstrument. Op verschillende manieren wordt relevante informatie verzameld en daarna verwerkt om richting bedrijven een prognose af te kunnen geven van de te verwachten leverbotinfecties bij rundvee en schapen. Dit middel is goed bruikbaar om trends en ontwikkelingen te schetsen.

Veterinaire milieutoxicologie

De veterinaire milieutoxicologie (VMT) betreft de basisvoorziening voor het uitvoeren van toxicologisch onderzoek en de aanwezigheid van specialistische kennis op dit gebied. Toxicologische problemen bij landbouwhuisdieren komen geregeld voor. De gevolgen treffen vaak meerdere individuele veehouders en soms de hele keten of sector. Ook belanghebbenden of beheerders (ook lagere overheden) van wilde fauna kunnen toxicologische problemen ondervinden. Zowel in Nederland als omliggende landen is de kennis over de risico's en gevolgen van schadelijke stoffen op (landbouw)huisdieren beperkt en versnipperd. GD stelt zich ten doel ten bate van veehouders, dierenartsen en overheid wel deze kennis en expertise op het gebied van VMT te verenigen. Het vroeg signaleren van veterinaire milieutoxicologische problemen, kan voorkomen dat ze uitgroeien tot sectorale imago- of volksgezondheidsproblemen. GD kan informatie genereren op grond van omgevingsanalyses, onderzoek van levende dieren, secties en toxicologisch onderzoek. Deze combinatie van een totaal programma (kliniek, onderzoek en advies) is vooralsnog nergens anders voorhanden. Binnen de gehele monitoring vervult VMT een bijzonder nuttige aanvulling in haar specifieke werkveld. Diverse casussen vinden hun diagnose door de combinatie van de verschillende werkvelden.

Bijlage II

Onderzoeksresultaten

Brucella melitensis

Tabel II.1

	Soort dier	aantal bedrijven	monsters 1 ^e test neg		monsters 1 ^e test niet neg		monsters 2 ^e test		monsters 2 ^e test niet neg	
			aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
1 ^e kw.	Schaap	176	1.550	99,68	5	0,32	4	80	1	20
2005	Geit	109	631	100	0	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2 ^e kw.	Schaap	340	3.406	99,85	5	0,15	5	100	0	0
2005	Geit	93	725	99,59	3	0,41	3	100	0	0
3 ^e kw.	Schaap	596	6.554	99,79	14	0,21	14	100	0	0
2005	Geit	103	731	99,86	1	0,14	1	100	0	0
4 ^e kw.	Schaap	385	3.821	99,79	8	0,21	6	75	2	25
2005	Geit	153	1.144	100	0	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Beëindigd/ geen dieren	106								
	TOTAAL	1.902	18.562	99,81	36	0,19	33	91,67	3	8,33

Bijlage III

Aantallen secties, telefoon- gesprekken en bedrijfsbezoeken

Tabel III.1

	Aantal secties	Aantal bedrijfsbezoeken	Aantal telefoongesprekken
1 ^e halfjaar 2004	455	950	33
2 ^e halfjaar 2004	223	378	119
1 ^e halfjaar 2005	581	655	85
2e halfjaar 2005	336	447	65

Bijlage IV

Achterliggende gegevens secties

Tabel IV.1 Overzicht diagnoses bij het schaap in het tweede halfjaar 2005 per orgaansysteem en leeftijdscategorie

	0 - 14 d	2 w - 6 m	> 6 m	Onbekend	Totaal	(%)	1 ^e helft 2005	2 ^e helft 2004	1 ^e helft 2004	2004
Respiratie apparaat										
Asfyxie*							2			
Longemfyseem*							1			
Laryngitis (strottenhoofd ontsteking)			1		1			2	1	3
Pharyngitis			1		1		1			
Pneumonie (longontsteking)										
tgv M. haemolytica		5	6	8	19		24	12	10	22
Pneumonie tgv andere of onbekende oorzaak		1		5	6		16	6	8	14
Pleuritis			1		1		3		4	4
Longworminfectie									0	0
Verslikpneumonie								2		2
Zwoegerziekte				1	1		3		6	6
TOTAAL	0	6	9	14	29	12	50	22	29	51
Digestie apparaat (spijsverteringskanaal)										
(Maag)darmstoornis		2	3	2	7		7	4	3	7
Glossitis									2	2
Slokdarmverstopping			1		1					
Oesophagitis (slokdarmontsteking)							1			
Palatoschisis							2			
Stomatitis									1	1
Pensacidose/Rumenitis		2	2		4		5		3	3
Lebmaagontsteking/-zweer							2	1	4	5
Cachexie		1	1		2		10	1	5	6
K99 enterotoxose							4			
Enteritis door campylobacter			1		1				1	1
Enteritis door Yersinia pseudotbc								2		2
Clostridium enterotoxaemie		6	4	1	11		57	7	59	66
Clostridium enteritis							1			
Paratuberculose		8	6	7	21				0	0
Maagdarmwormziekte							2	15	8	23
Haemonchose (infectie met lebmaagworm)		8	9	6	23		2	20	0	20
Lintworminfectie							3	2		2
Coccidiose		4	2	2	8		20	6	17	23
Cryptosporidiose									4	4
Enteritis							5	1	5	6
Torsio (draaiing) darm			1		1		11	1	9	10
Invaginatie							2		0	0
Strictureur darm (darmvernaauwing)									0	0
Verstopping							1		1	1

* niet eerder aangeteld

Tabel IV.1 Vervolg overzicht diagnoses bij het schaap in het tweede halfjaar 2005 per orgaansysteem en leeftijdscategorie

	0 - 14 d	2 w - 6 m	> 6 m	Onbekend	Totaal	(%)	1 ^e helft 2005	2 ^e helft 2004	1 ^e helft 2004	2004
Darmruptuur*							1			
Perforatie rectum/prolaps							2		3	3
Hepatitis (leverontsteking)		2	2	1	3		2		4	4
Leverbotziekte		3	21	12	36		18	22	3	25
Leverdegeneratie			1		1		1	1	1	2
Leververvetting							3	1		1
TOTAAL	0	34	54	32	120	51	162	84	133	217
Circulatieapparaat (hart en bloedvaten)										
Congenitaal hartgebrek							2		0	0
Endocarditis									0	0
Pericarditis								1	0	1
Hartspierdegeneratie							1	1	1	2
Shock							1		3	3
Circulatiestoornis*				2	2					
Inwendige verbloeding							3	1	13	14
TOTAAL	0	0	0	2	2	0,9	7	3	17	20
Urogenitaal apparaat (urinewegen/geslachtsorganen)										
Urolithiasis (nier-blaasstenen)			2		2		1		1	1
Urethritis									0	0
Nierdegeneratie			1		1		1		2	2
Nierontsteking								1		1
Hydronefrose							1			
Blaasontsteking							1	1		1
Endometritis (baarmoederontsteking)							1		1	1
Uterusruptuur (scheur in baarmoeder)				1	1				0	0
Geboorteproblemen									0	0
TOTAAL	0	0	3	1	4	1,7	5	2	4	6
Locomotieapparaat, zenuwstelsel										
Arthrogrypose							1		2	2
Congenitale afwijking wevelkolom en poten									1	1
Congenitale pootafwijking									3	3
Gestoorde botontwikkeling							1			
Cranioschisis									0	0
Epifysiolysis									1	1
(Poly)arthritis							1		0	0
Polyarthritis door S. suis 9							1			
Spierdegeneratie							1			
Myositis			1		1				0	0
Degeneratie ruggenmerg							1		1	1
Meningitis							1			
Encephalitis door listeria							7	2	4	6

Tabel IV.1 Vervolg overzicht diagnoses bij het schaap in het tweede halfjaar 2005 per orgaansysteem en leeftijdscategorie

	0 - 14 d	2 w - 6 m	> 6 m	Onbekend	Totaal	(%)	1 ^e helft 2005	2 ^e helft 2004	1 ^e helft 2004	2004
Diazinon vergiftiging									0	0
Monensin vergiftiging								2		2
Tumoren									0	0
Leucose							1			
Plaveicelcarcinoom									0	0
TOTAAL	0	5	8	6	19	8,1	31	10	38	48
Geen diagnose										
Geen oorzaak vastgesteld	2		5	4	11		31	12	20	32
Ongeschikt voor onderzoek		1	2	1	4			1	2	3
TOTAAL	2	1	7	5	15	6,4	31	13	22	35
Abortus										
Aangeboren afwijking (anencephalie=ontbreken hersenen)									2	2
Chlamydothila					1		13	1	12	13
Campylobacter							11		4	4
Toxoplasma							30		7	7
Bacillus licheniformis							4			
Listeria							4	1	6	7
Yersinia pseudotuberculosis									0	0
Yersinia enterocolitica									3	3
Mannheimia haemolytica					1					
Placentitis					1		4		3	3
Geen oorzaak vastgesteld					12		29		20	20
Mummificatie/ongeschikt voor onderzoek							2		1	1
TOTAAL					15	6,4	97	2	58	60
TOTAAL GENERAAL SECTIES	2	52	101	66	235	100	415	146	330	476
Scrapie screening (histologisch onderzoek hersenen)										
Geen scrapie aangetoond					84		45	82	117	199
Scrapie aangetoond					0		0	0	0	0
TOTAAL					84		45	82	117	199

Tabel IV.2 Overzicht diagnoses bij de geit in het tweede halfjaar 2005

	0 - 14 d	2 w - 6 m	> 6 m	Onbekend	Totaal	(%)	1 ^e helft 2005	2 ^e helft 2004	1 ^e helft 2004	2004
Respiratie apparaat										
Asfyxie							1		1	1
Pneumonie tgv Mannheimia haemolytica			4	3	7	13	4	10	14	
Pneumonie tgv Pasteurella multocida				3	3	1	1	3	4	
Pneumonie (oorzaak onbekend)				4	4	10	2	2	4	
Verslikpneumonie			1		1			1	1	
TOTAAL	0	0	5	10	15	14,9	25	7	17	24
Digestie apparaat (spijsverteringskanaal)										
Necrotiserende ontsteking mondholte			1		1					
Maagdarmstoornis		2	5	3	10	7	4	1	5	
Rumenitis/pensverzuring			3		3	3		1	1	
Lebmaagrptuur								1	1	
Darmdraaiing								1	1	
Cachexie syndroom		1			1	3	3	6	9	
Clostridium infecties						27	6	22	28	
Darmstoornis door Clostridium*			3		3					
Darmstoornis door Campylobacter*			1		1					
Enteritis tgv enterotoxaemie			3	2	5		7		7	
Enteritis tgv campylobacter								2	2	
Enteritis tgv Y. pseudtbc							1	1	1	
Enteritis non-spec.							2	2	2	
Maagdarmwormen		1	1	1	3	1	8	2	10	
Coccidiose		1			1		1	2	3	
Cryptosporidiose	1				1	6	4	2	6	
Infectie met rotavirus								1	1	
Paratbc			9	9	18	15	14	7	21	
Hepatitis			1		1	1	1	0	1	
Leverbotziekte		1	1		2			1	1	
Leververvetting/hepatitis										
Leververvetting/acetonaemie			3		3		7	2	2	
Invaginatio							1			
TOTAAL	1	6	31	15	53	52,5	74	49	53	102
Circulatie apparaat (hart en bloedvaten)										
Anaemie									1	1
Circulatiestoornis									0	0
Endocarditis									1	1
Hartspierdegeneratie							1			
Hartspierontsteking							1			
TOTAAL	0	0	0	0	0	0	2	0	2	2

Tabel IV.2 Vervolg overzicht diagnoses bij de geit in het tweede halfjaar 2004 per orgaan en leeftijdscategorie

	0 - 14 d	2 w - 6 m	> 6 m	Onbekend	Totaal	(%)	1 ^e helft 2005	2 ^e helft 2004	1 ^e helft 2004	2004
Urogenitaal apparaat (urine­weg/geslachtsorgaan)										
Nierdegeneratie										0
Nierontsteking				1	1					
Chronische nierontsteking								2		2
Urethra-obstructie							1			
Ovariële cyste							1			
Endometritis/lochiometra							5	1	7	8
Uterus ruptuur									1	1
TOTAAL	0	0	0	1	1	0,99	7	3	8	11
Locomotie apparaat, zenuwstelsel										
Myositis										0
Encephalitis (viraal)										0
Listeriose				1	1		1		1	1
CAE (caprine arthritis encephalitis)										0
Congenitale afwijking									3	3
TOTAAL	0	0	0	1	1	0,99	1	0	4	4
Overige infectieziekten										
Sepsis door pasteurella										0
Sepsis door andere of onbekende oorzaak			1		1			1	4	5
CL (caseous lymphadenitis)								4		4
TOTAAL	0	0	1	0	1	0,99	0	5	4	9
Overige aandoeningen										
Trauma (uitwendig geweld)		1			1					0
Uitdroging							1			
Verspreide bloedingen			1		1					
Inwendige verbloeding									4	4
Hypocalcaemie							1			
Acetonaemie							1		1	1
Kopergebrek								1	3	4
Ontsteking tepel										0
Onkant uier								1		1
Vergiftiging									2	2
Planten vergiftiging (o.a. Pieris sp.)							1			0
Vergiftiging door ionoforen (monensin)							4			0
TOTAAL	0	1	1	0	2	1,98	8	2	10	12
Geen diagnose										
Geen oorzaak vastgesteld			6	8	14	13,9	15	5	6	11

Tabel IV.2 Overzicht diagnoses bij de geit in het tweede halfjaar 2005

	0 - 14 d	2 w - 6 m	> 6 m	Onbekend	Totaal	(%)	1 ^e helft 2005	2 ^e helft 2004	1 ^e helft 2004	2004
Abortus										
Bacillus licheniformis					1					
Chlamydothila					1		4	2	2	4
Campylobacter					1		2		2	2
Toxoplasma					2			2	1	3
Listeria					2					0
Arcanobacterium pyogenes					2					
Coxiella burnetii									1	1
E. coli					2		2			0
Placentitis					5		26	2	16	18
Geen oorzaak vastgesteld					14	13,9	34	6	22	28
TOTAAL	0	0	0	0	14	13,9	34	6	22	28
TOTAAL GENERAAL SECTIES	1	7	44	35	101	100	100	77	126	203
Scrapie screening (histologisch onderzoek hersenen)										
Geen scrapie aangetoond					30		130	657	254	911
Scrapie aangetoond					0		0	0	0	0
TOTAAL					30		130	657	254	911

BIJLAGE V Gevoeligheidspatronen

Overzicht resistentie bepalingen van bacterien gekweekt bij secties kleine herkouwers 2002/2003/2004 en 2005

Schaap

Tabel V.1: % uit sectiemateriaal gekweekte bacteriestammen dat ongevoelig is voor antibiotica in het gehele jaar 2005, 2004, 2003 en 2002.

	Aantal Isolaten	Ampicilline Amoxycilline	Amoy clavalaanz.	Ceftiofur	Cephalexin	Colistine	Enrofloxacin	Florfenicol	Flumequine	Gentamycine	Kanamycine / Neomycine	Lincomycine	Pen/Ampi-Amoxycilline	Spectinomycine	Streptomycine	Tetracycline doxycycline	Tilmicosin	Trimethoprimsulfa	Tulathromycine	Tylosine	
Escherichia coli																					
2005	18	28				0	0		0	0	0			0				33			
2004	37	96	3			0			0	0	0			0				21			
2003	19	89	0			0			11		0			6				26			
2002	19	95	0			0			0		0			6				26			
Listeria																					
2005	4		0	0							0	0		0	0	0	0	0			
2004	6		0								0	0		0	0	0	0	0			0
2003	2		0								100	0		0	0	0	0	0			0
2002	7		0								14	0		0	0	0	0	0			0
Mannheimia haemolytica																					
2005	65			0	0		0	0	2	0		0		0	0	0	0	0			0
2004	42		0								100	2		0	2	0	0	0			15
2003	49		0								100	2		0	0	0	0	0			10
2002	33		0								100	0		3	0	0	0	0			22
Pasteurella multocida																					
2005	8			0	0		0	0	0	0		0		0	0	0	0	0			0
2004	9		0								100	22		0	0	0	0	0			11
2003	6		0								100	33		0	0	0	0	0			0
2002	7		0								100	28		14		14		0			14

Legs: cellen zijn niet bepaald

Geit

Tabel V.2: % uit sectiemateriaal gekweekte bacteriestammen dat ongevoelig is voor antibiotica in het gehele jaar 2005, 2004, 2003 en 2002.

	Aantal Isolaten	Ampicilline Amoxicilline	Amoy clavalaanz.	Ceftiofur	Cephalexin	Colistine	Enrofloxacin	Florfenicol	Flumequine	Gentamycine	Kanamycine / Neomycine	Lincomycine	Pen/Ampi-Amoxicilline	Spectinomycine	Streptomycine	Tetracycline doxycycline	Tilmicosin	Trimethoprimsulfa	Tulathromycine	Tylosine
Escherichia coli																				
2005	8	38				0			0	0	0		0						13	
2004	16	94	6			0			0	0	0		0						12	
2003	13	100	0			0			0	0	0		0						23	
2002	11	83	0			0			9	0	0		0						27	
Listeria																				
2005	1		0	100									0		0	0	0	0	0	
2004	4		0									0	0			0	0	0	0	0
2003	4		0									0	0			0	0	0	0	0
2002	9		0									44	0			0	0	0	0	0
Mannheimia haemolytica																				
2005	21			0	0		0	0	0	0			0		5	5	0	0	0	0
2004	14		0									93	14			14		0	0	0
2003	26		0									100	12			4		0	0	0
2002	33		0									100	0			0		0	0	6
Pasteurella multocida																				
2005	6			0	0		0	0	0	0			0		0	0	0	0	0	0
2004	6		0									100	50			0		0	0	17
2003	7		0									100	29			0		0	0	14
2002	6		0									100	0			0		0	0	0

lege cellen zijn niet bepaald

Toelichting:

In bijlage V (tabel V.1 en V.2) zijn voor 2005 van de meest voorkomende bacteriën, gekweekt uit materiaal afkomstig van respectievelijk schapen en geiten, de percentages resistente stammen weergegeven. Ter vergelijking zijn ook de resultaten van de voorgaande jaren (2002-2004) meegenomen.

Wat opvalt is dat 2005 een afname in resistentie van E. coli laat zien ten opzichte van ampi-/amoxicilline. Dit geldt zowel voor schapen als voor geiten.

De overige kiemen laten geen opvallende veranderingen zien voor de geteste antibiotica.

Echter, gezien de (relatief) lage aantallen geteste stammen dienen de resultaten terughoudend geïnterpreteerd te worden en als indicatie te worden beschouwd.

Bijlage VI Achterliggende gegevens GD-Veekijker Kleine Herkauwers

Tweedelijns veterinaire contacten

Tabel VI.1: Percentage telefonische vragen en redenen voor bedrijfsbezoeken in de categorie "specifieke ziekte"

Specifieke ziekte	% telefonische vragen								bedrijfsbezoeken									
	4e kw. 2005 N=197	3e kw. 2005 N=153	2e kw. 2005 N=152	1e kw. 2005 N=251	4e kw. 2004 N=146	3e kw. 2004 N=132	2e kw. 2004 N=139	1e kw. 2004 N=174	Totaal 2004 N=524	4e kw. 2005 N=26	3e kw. 2005 N=22	2e kw. 2005 N=30	1e kw. 2005 N=34	4e kw. 2004 N=14	3e kw. 2004 N=48	2e kw. 2004 N=10	1e kw. 2004 N=10	
Acetonaemie				2		1	2	10	4									
Border disease		1	1				0	1	0									
Brucella									0									
CAE	3	9	5	11	8	8	3	6	7	8			18	7	2	20	30	
Campylobacter		0.5	2	1			1	2	1									
Chlamydoφιila	9	10	4	6	3	3	4	3	4				29					
CL	4	0.5	1	2	4	1	1	1	2	4				7				
Clostridium	5	8	16	9	7	9	15	11	12	4		3					10	
Cobalt-gebrek	2	0.5	1			2	0	0	0									
Cocciδιēn	1	2	3	2		4	3	2	2							10		
Cryptosporidiēn	1		2	2		1	2	1	1					7				
Echinococcus (blaasworm)								1	0									
Ecthyma	1	4	11	2	5	9	6	4	7					14	2			
Haemonchose (infectie met lebmaagworm)*		5			1		1	1	1									
Hernia diafragmatica							0	1	0									
Keratoconjunctivitis	1.5		1	2	4	1	1	0	2									
Kopergebrek	2		2	1	1	1	6	3	3									
Kopervergiftiging	1	1				3	9	4	4									
Laryngitis							2		1									
Leverbot	20	6	1	7	18	1	1	10	9	35	59	80	6	36	40	0	10	

*niet eerder apart gerapporteerd

Tabel VI.1 Vervolg Percentage telefonische vragen en redenen voor bedrijfsbezoeken en de categorie "specifieke ziekte"

Specifieke ziekte	% telefoonvragen								bedrijfsbezoeken									
	4e kw. 2005 N = 197	3e kw. 2005 N = 153	2e kw. 2005 N = 152	1e kw. 2005 N = 251	4e kw. 2004 N = 146	3e kw. 2004 N = 132	2e kw. 2004 N = 139	1e kw. 2004 N = 174	Totaal 2004 N = 524	4e kw. 2005 N = 26	3e kw. 2005 N = 22	2e kw. 2005 N = 30	1e kw. 2005 N = 34	4e kw. 2004 N = 14	3e kw. 2004 N = 48	2e kw. 2004 N = 10	1e kw. 2004 N = 10	Totaal 2004 N = 16
Listeriose		0.5	5	2	0	2	3	3	2					0	0	0	0	0
Longwormen					0	0	1	0	0					0	0	0	0	0
Luizen			3	1	1	2	0	2	2					0	0	0	0	0
Maagdarmwormen	3.5	14	5	2	4	5	9	6	7					0	6	20	10	0
Melk-/kopziekte				1	0	0	1	1	1					0	0	0	0	0
Microphthalmie	2.5	2	1	0.5	0	0	1	0	0					0	0	0	0	0
MKZ					0	0	0	0	0					0	0	0	0	0
Myiasis	0.5	8	1		1	5	5	1	3					0	0	0	0	0
Paratuberculose	11.5	7	16	24	10	14	9	10	12			7	3	0	0	0	0	0
Pasteurella	5.5	2	5	0.5	6	5	2	2	4	8				0	0	0	0	0
Q-fever											5							
Rotkreupel	4	7	6	2	7	5	7	1	5					0	0	10	0	0
Schurfft			1	2	2	3	1	2	2					0	0	0	0	0
Scrapie	2	3	1	6	5	4	0	2	3	27	32	7	29	29	38	10	0	25
Teken					0	0	0	0	0					0	0	0	0	0
Toxoplasma		3	3	4	0	0	0	2	1					0	0	0	0	0
Vergiftigingen	2	0.5		2	4	4	1	0	2					0	0	0	0	0
Visna			1		0	0	0	2	1					0	0	0	10	0
Vlekziekte	0.5																	
Zwoegerziekte	12.5	10	5	7	8	9	2	9	8	15	5	3	15	0	13	30	30	19

Tabel VI.2: Percentage telefonische vragen en redenen voor bedrijfsbezoeken in de categorie "problemen/klachten"

Problemen/klachten	% telefoongesprekken									% bedrijfsbezoeken								
	4e kw. 2005 N = 46	3e kw. 2005 N = 51	2e kw. 2005 N = 89	1e kw. 2005 N = 163	4e kw. 2004 N = 56	3e kw. 2004 N = 53	2e kw. 2004 N = 86	1e kw. 2004 N = 154	Totaal 2004 N = 349	4e kw. 2005 N = 6	3e kw. 2005 N = 1	2e kw. 2005 N = 8	1e kw. 2005 N = 13	4e kw. 2004 N = 4	3e kw. 2004 N = 53	2e kw. 2004 N = 4	1e kw. 2004 N = 9	Totaal 2004 N = 19
Abortus	15	12	11	29	23	4	10	21	16				15	0	4	0	11	5
Achterblijvers/slijters	6.5	6	3	3	0	0	2	3	2			13	8	0	0	25	0	5
Braken			1															
Diarree (afwijkende mest)	13	12	16	7	18	13	16	14	15	17				0	13	0	11	5
Erfelijke afwijkingen												25						
Geboorteproblemen	2		1	7	0	0	3	5	3			25	23	0	0	0	11	5
Hoesten	2	10	1	4	4	9	2	1	3					0	9	0	0	0
Huidaandoening	13	14	5	2	11	13	7	5	8	50				25	13	0	0	5
Jeuk		2	1	1	0	0	0	1	0				8	0	0	0	0	0
Koorts	2				2	0	0	1	1					0	0	0	0	0
Kreupelheid	2	6	1	1	4	6	6	2	4					0	6	0	0	0
Lijfbieden			3	2	0	0	1	1	1					0	0	0	0	0
Locomotiestoornissen	6.5	14	9	7	2	4	7	10	7			25		0	4	0	11	5
Mastitis	4	6	7	5	7	4	3	3	4	17	100	13		25	4	0	0	5
Plotselinge dood	17	4	15	12	14	19	17	12	15					0	19	50	33	26
Pneumonie					0	0	0	0	0					25	6	0	0	5
Polyarthritis			1															
Slechte groei	2	8	3	1	5	6	2	1	3				8	0	0	0	0	0
Te weinig melkgift			5	3	2	0	3	5	3				8	25	0	0	11	11
Terugkomers				3	2	0	0	1	1					0	0	0	0	0
Verhoogde uitval			1	4	4	0	7	5	4				8	0	0	25	0	5
Verlamming			1	1	0	2	1	1	1					0	2	0	0	0
Vermageren	9	6	5	4	0	13	3	2	4				15	0	13	0	0	0
Verwaarlozing*									0									11
Zenuwverschijnselen	4	4	9	7	4	8	6	7	6	17				0	8	0	11	5

* niet eerder apart gerapporteerd

BIJLAGE VII

Gezondheids- en welzijnswet voor dieren

Artikel 15: Aanwijzing besmettelijke dierziekten

Lid 2.

Een besmettelijke dierziekte kan worden aangewezen, indien:

- a. de ziekte zich snel kan uitbreiden, ernstige schade kan berokkenen aan de betrokken diersoort en niet of
- b. niet volledig kan worden voorkomen of bestreden met normale bedrijfsmiddelen;
- c. een verdrag of een besluit van een volkenrechtelijke organisatie zulks met zich brengt of
- d. de ziekte naar het oordeel van Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een ernstig gevaar voor de volksgezondheid oplevert.

Als besmettelijke dierziekten als bedoeld in art. 15 zijn voor kleine herkauwers van belang

Mond- en klauwzeer
Rabiës/hondsdolheid
Miltvuur
Brucellose
Tuberculose (M. bovis en M. tuberculosis)
BSE en andere TSE's
Ziekte van Aujeszky
Bluetongue
Rift Valley koorts
Nodulaire dermatose (Lumpy skin disease)
Scrapie
Schapen- en geitenpokken
Schapen- en geitenpest
Vesiculaire stomatitis

Artikel 100

1.

Indien een dierenarts weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een dier verschijnselen vertoont van een besmettelijke dierziekte waarop afdeling 3 van hoofdstuk II van toepassing is, danwel van een andere door Onze Minister aangewezen dierziekte, of indien een dierenarts weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een dier is aangetast door een dergelijke besmettelijke dierziekte of drager van smetstof is,

danwel weet dat een dier de krachtens artikel 31b, tweede lid, door Onze Minister aangewezen ziekteverschijnselen vertoont, geeft hij hiervan terstond kennis aan een ambtenaar als bedoeld in artikel 114, tweede lid.

2.

Een ieder die in het kader van werkzaamheden die in een onderzoekinstelling worden verricht, gevallen van besmettelijke dierziekten opmerkt waarop afdeling 3 van hoofdstuk II van toepassing is, danwel van een andere door Onze Minister aangewezen dierziekte, danwel bij een dier de krachtens artikel 31b, tweede lid, door Onze Minister aangewezen ziekteverschijnselen opmerkt, geeft hiervan terstond kennis aan een ambtenaar als bedoeld in artikel 114, tweede lid.

Als besmettelijke dierziekten als bedoeld in art. 100 zijn voor kleine herkauwers van belang

Salmonellose
Campylobacteriose
Listeriose
Echinococcose
Yersiniose
Leptospirose (L. hardjo)
Toxomaplasmose
Zwoegerziekte
CAE

Artikel 31b

1.

Onze Minister kan besluiten de maatregelen, bedoeld in artikel 22, eerste lid, onderdelen a, b, e, i, j of n toe te passen op dieren die niet lijden aan een besmettelijke dierziekte, of niet van besmetting met een dergelijke dierziekte worden verdacht, maar die zodanige ziekteverschijnselen vertonen dat naar het oordeel van Onze Minister die dieren of de van die dieren afkomstige producten een gevaar voor de diergezondheid kunnen opleveren, danwel naar het oordeel van Onze Minister en Onze Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport die dieren of die producten een gevaar voor de volksgezondheid kunnen opleveren.

2.

Bij ministeriële regeling kan de verplichting, bedoeld in artikel 19, eerste lid, en de verplichting, bedoeld in artikel 20, eerste lid, van overeenkomstige toepassing worden verklaard ten aanzien van dieren die niet lijden aan een besmettelijke dierziekte, of van een besmetting met een dergelijke ziekte niet worden verdacht, maar die door Onze Minister aangewezen andere ziekteverschijnselen vertonen.

OIE-lijst aangifteplichtige ziekten

Multiple species diseases

Anthrax/miltvuur
Aujeszky's disease/ Aujeszky
Brucellosis (*Brucella abortus*)
Brucellosis (*Brucella melitensis*)
Echinococcosis/hydatidosis
Leptospirosis/leptospirose
Q fever/ Q koorts
Rabies/hondsdolheid
Paratuberculosis/paratuberculose
Tularemia
Foot and mouth disease/mond- en klauwzeer
Vesicular stomatitis/blaasjesziekte
Bluetongue
Rift Valley fever
West Nile fever

Sheep and goat diseases

Caprine arthritis/encephalitis
Contagious agalactia
Contagious caprine pleuropneumonia
Enzootic abortion of ewes (*ovine chlamydiosis*)
Maedi-visna
Nairobi sheep disease
Ovine epididymitis (*Brucella ovis*)
Pest des petits ruminants
Salmonellosis (*Salmonella abortus ovis*)
Scrapie
Sheep pox and goat pox

Bijlage XIII

**AGENDA – ORDRE DU JOUR –
TAGESORDNUNGSTANDING COMMITTEE ON
THE FOOD CHAIN AND ANIMAL HEALTH
Section Animal Health and Welfare
10 & 11 november 2005
AGENDA**

**1. Exchange of views of the Committee on the
evolution of animal diseases in the Community
including: Bluetongue (BT)**

Bluetongue Portugal

Portugal wil runderen vaccineren met een geïnactiveerd Merial vaccin voor kleine herkauwers, om ze vervolgens te kunnen verplaatsen naar vrije gebieden, ze daar te mesten en te slachten (nationaal). Ze doen nu experimenten. Spanje heeft ook ervaring met vaccineren van runderen en die ervaring is positief.

Bluetongue Spanje

Dit jaar 80 uitbraken. Spanje heeft een nieuwe wet uitgevaardigd die de situatie rond bluetongue iets moet versoepelen, waarbij er tegelijkertijd verantwoord blijft omgegaan.

**11. Exchange of views and possible opinion of the
Committee on a draft Commission Decision approving
programmes for the eradication and monitoring of
animal diseases, of certain TSEs, and for the prevention
of zoonoses presented by the Member States for the year
2006. (SANCO/10487/2005) (JPV)**

Het betreft de financiering van programma's voor dierziekten, zoönosen en TSE's voor 2006. Italië wil dat de testen voor verplaatsing van dieren i.k.v. bluetongue ook worden vergoed, maar de Commissie zegt dat de vergoedingen zijn bedoeld voor eradicatie en monitoring en niet voor andere doeleinden.

**18. Exchange of views and possible opinion of the
Committee on a draft Commission amending Annex
E to Council Directive 91/68/EEC as regards
health certificates for intra-Community trade in
ovine and caprine animals (SANCO/10511/2005)
(HK)**

Het betreft hier de invoeging in het certificaat voor de intra-handel van kleine herkauwers, van een mededeling dat de certificering is gebaseerd op een verklaring van de eigenaar.

F heeft moeite met de verwijzing naar het register, want dat geeft slechts beperkte informatie (gaat over bewegingen van dieren, maar zegt niets over de duur van het verblijf of het bedrijf, van het individuele dier). D steunt dit.

NL stelt dat dit nog goed moet worden bekeken vanuit de optiek van administratieve lasten en vanuit de optiek van frauduleuze praktijken.

Unaniem aangenomen.

**22a. Exchange of views on a draft Commission
Decision amending Decisions 2004/695/EC and
2004/840/EC as regards the reallocation of the
Community's financial contribution to certain
Member States for their programmes for the
eradication and monitoring of animal diseases and
for checks aimed at the prevention of zoonoses for
2005. (SANCO/10565/2005/Rev.1) (FR)**

Het betreft een wijziging van de financiële voorzieningen voor zoönosen, TSEs, etc... Het is een herschikking van 5,7 miljoen EURO omdat dat geld over blijkt te zijn. NL stelt de vraag over de monitoring van geiten. De Commissie zegt dat de monitoring van geiten, voor zover het de aantallen testen betreft, in het volgende PCVD aan de orde komt.

**22b. Exchange of views on a draft Commission
Decision concerning a financial contribution by
the Community for the implementation of an
epidemiological survey and bluetongue
surveillance measures in the context of the
emergency measures taken to combat this disease
in Portugal in 2004 and 2005 (FR/TC)**

Het betreft een financiële beschikking voor bluetongue in Portugal. Er wordt nog niet gestemd.

Diversen:

Italië wil het hebben over verzending van sperma uit gebieden die zijn besmet met bluetongue.

COLOFON

Begeleidingscommissie Monitoring Kleine Herkauwers

Sector Monitoring

Programma Uitvoering Overheidstaken

Veekijker Kleine Herkauwers

Pathologen

Wetenschappelijke staf

Bijlage 1

NOTULEN 13e vergadering van de Begeleidingscommissie Monitoring Dierziekten Kleine Herkauwers

Aanwezig :
 Afwezig :
 Vergaderdatum : 6 april 2006
 Tijd : 10:30 uur
 Plaats : GD, Zutphenseweg, Deventer

1. Opening

opent de vergadering. In verband met wijzigingen in de bezetting van de Begeleidingscommissie volgt eerst een voorstelronde.

2. Notulen d.d. 26 oktober 2005

Naar aanleiding van punt 2 in het verslag (koppenonderzoek blz. 3) geeft duidelijk aan dat GD geen belang heeft bij het in stand houden van het koppenonderzoek. GD staat op het punt een brief te sturen naar schapen- en geitenhouders met uitleg over de achtergrond en het verzoek geen koppen meer in te sturen naar GD. Volgens Europese regelgeving moet er voor dieren die deelnemen aan het intraverkeer (999/2001) monitoring plaatsvinden met betrekking tot scrapie (scrapiebewaking). Schapen met genotype ARR/ARR mogen ook deelnemen aan het intraverkeer maar omdat genotypering bij geiten nog niet mogelijk is geldt dit niet voor geiten. De melkgeitenhouderij heeft deelname aan het koppenonderzoek aanbevolen als extra kwaliteitscriterium. De monitoring die momenteel aan de slachtlijn plaatsvindt is voldoende voor het invullen van deze regelgeving. Zodra weer wordt overgegaan op een minder intensieve monitoring kunnen bedrijven hun status scrapie-onverdacht verliezen. vraagt de geitenhouderij een standpunt in te nemen over deze kwestie en GD daarvan op de hoogte te stellen. Naar aanleiding van punt 2 in het verslag n.a.v. blz. 2. (even nader aangeven bijvoorbeeld: tweede gedachtenstreepje of liever in een paar woorden het onderwerp zodat dit voor de lezer duidelijk is. De tekst zoals deze in de monitoringsrapportage staat is juist. Als in een land geen middel geregistreerd is en wel in een andere lidstaat dan mag het middel gebruikt worden. Vanuit hier komt de vraag op tafel of dit ook geldt voor vaccin?

Actie GD: en gaan uitzoeken hoe het zit met het gebruik van niet geregistreerd vaccin.
 Aansluitend wordt de vraag van besproken met betrekking tot curatieve middelen tegen myiasis. In Nederland zijn preventieve en curatieve middelen beschikbaar tegen myiasis. Mocht het voorlopig niet altijd even gemakkelijk zijn om te beschikken over het curatieve middel diazinon dan is ivermectine als zodanig te gebruiken. In Nederland is ivermectine niet voor dit doel geregistreerd maar wel voor een andere toepassing en is als zodanig welk bruikbaar. Naar aanleiding van punt 4 (ook weer korte omschrijving als bijvoorbeeld: typering Clostridiumstammen). De farmaceut die GD gevraagd heeft een inventarisatie uit te voeren naar Clostridiumstammen bij schapen en geiten in Nederland heeft daarvoor geen interesse meer.

Monitoringssystematiek en werkwijze begeleidingscommissie

De Begeleidingscommissie neemt kennis van de stukken.

Er wordt ingegaan op de rapportage aan de opdrachtgevers. De inzending veehouder of dierenarts wordt gerapporteerd over de betreffende inzending. De opdrachtgevers (financiers landelijke monitoring) ontvangen de rapportage die betrekking heeft op de sector. Wanneer de bevindingen betrekking hebben op individuele veehouders dan wordt uiteraard anoniem gerapporteerd.

3. Conceptrapportage 2^e halfjaar 2005

Q-fever en chlamydoophilose: GD is momenteel bezig met de validatie van een test voor Q-fever op rundveebedrijven.

Op drie geitenbedrijven is aangetoond dat Q-fever de oorzaak is van verwerpen. Dit is in Nederland voor het eerst op deze manier aangetoond. De bevestiging was mogelijk door de invoering van een nieuwe histologische techniek. heeft een overlegd gepland om de onderzoeksresultaten van het Chlamydoiphila abortus project te bespreken. Hier zal tevens gesproken worden over het mogelijke onderzoek dat over Q-fever bij kleine herkauwers gaat plaatsvinden.

Een van de aanwezigen stelt de vraag hoe het staat met de communicatie over de zoönose-problematiek. Zijn schapen- en geitenhouders wel doordrongen van de risico's van zoönosen? In GD Herkauwer en Het Schaap is gecommuniceerd over Chlamydoiphila abortus. Tevens is via www.capraovis.nl achtergrondinformatie te vinden over chlamydoiphila. Het is nu nog te vroeg om uitgebreid te communiceren over Q-fever. Een inventarisatie van het risicobewust zijn van de houders is iets waar wel naar gekeken kan worden.

Actie GD: GD maakt een voorstel voor een Quickscan voor een inventarisatie van het risicobewust zijn van schapen- en geitenhouders.

Paratbc: Er wordt op grote schaal gevaccineerd tegen paratbc met het Spaanse vaccin Gudair. Paratbc komt op grote schaal voor bij geiten; de werkzaamheid van het vaccin is echter niet bekend. Er wordt ook gevaccineerd op schapenbedrijven tegen paratbc. Vanuit de geitensector is zeker behoefte aan informatie over de werkzaamheid van het paratbc-vaccin. Omdat inmiddels ongeveer een jaar geleden is gestart met vaccineren is het zinvol binnenkort een beslissing te nemen over een onderzoek. Anders is dit niet goed meer mogelijk.

Actie GD: GD gaat een onderzoeksvoorstel maken om de werkzaamheid van dit vaccin na te gaan. Daarbij worden tevens de kosten in beeld gebracht.

Er is momenteel niet goed in beeld wat er op schapenbedrijven gebeurt, op welke bedrijven wordt gevaccineerd, wat is er gebeurd en waarom wordt gevaccineerd?

Actie GD: Uitzoeken of het vaccin gebruikt mag worden bij schapen.

Leverbot: De leverbotprognose is goed uitgekomen. In een gebied boven Amsterdam is de resistentie van de leverbot tegen triclabendazole zich aan het uitbreiden. In de Begeleidingscommissie Monitoring Rund is besloten om te onderzoeken of de resistentie zich ook bij rundvee daadwerkelijk uitbreidt. Het voorstel aan deze begeleidingscommissie is om te achterhalen welke factoren de resistentie uitbreiding kunnen beïnvloeden. Er zijn ook gebieden in Nederland waar leverbot regelmatig voor komt maar waar geen resistentie tegen leverbotmiddelen is vastgesteld.

Actie GD: GD gaat voorstel maken voor inventarisatie uitbreiding resistentie leverbot voor triclabendazole.

BSE: In Frankrijk zijn twee schapen gevonden die verdacht zijn van BSE en op Cyprus één. De definitieve uitslag zal nog een tijd op zich laten wachten.

Pasteurellose: Op een drietal grote geitenbedrijven is een heftige uitbraak van pasteurellose vastgesteld. Dit is een bijzondere bevinding en hoewel de bedrijven niet ver van elkaar liggen is tot nu toe geen gemeenschappelijke bron voor dit probleem vastgesteld.

Huidproblemen bij Zwartblessen: De bedrijven met problemen worden in de zomer nog een keer benaderd.

Maagdarmwormen: Er wordt opnieuw aandacht gevraagd voor een nadere inventarisatie van de ontwikkeling van anthelmintica resistentie. Omdat wormen niet een risico vormen voor de volksgezondheid is LNV van mening dat dit een sectorprobleem is en niet een probleem van LNV.

4. Chlamydoiphila abortus

De Begeleidingscommissie neemt kennis van de rapportage van dit project en is over de inhoud er van positief.

Het project heeft als resultaat een serologische test voor Chlamydoiphila abortus; deze test geeft echter niet in alle gevallen duidelijkheid. Daarnaast heeft het project een protocol opgeleverd waarmee chlamydoiphilosis kan worden aangepakt en een beschrijving van vervolgstappen. Het ministerie van LNV heeft feitelijk de opdracht gegeven voor dit project en heeft met VWA de

resultaten besproken. Binnenkort vindt overleg plaats over dit rapport met de onderzoeksinstituten die met deze ziektekiem te maken hebben of kunnen hebben. Dan worden mogelijk verdere stappen genomen voor vervolgcities in de sector.

Prevalentie onderzoek is zo'n mogelijk volgende stap.

In het rapport staat een aantal tabellen die aangeven hoe het prevalentieonderzoek kan worden uitgevoerd en wat de kosten hiervan zijn. Er is duidelijk vraag naar deze kennis maar onduidelijk is wie dit gaat financieren. Er wordt besloten eerst te wachten op de resultaten die uit het overleg komen dat heeft belegd.

Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek bestaan mogelijkheden voor een certificeringsprogramma voor schapen- en geitenbedrijven. Vooral voor de kinderboerderijen is zo'n programma zeer wenselijk gezien het grote aantal contacten, juist met mensen die een groter risico lopen. Daar zijn inmiddels eerste stappen voor genomen: GD gaat de kinderboerderijen bezoeken in het kader van het kwaliteitsprogramma dat onlangs is gestart.

De sector vindt het op dit moment voorbarig om een bestrijdingsprogramma op te starten en wil eerst de resultaten van een prevalentie-onderzoek afwachten.

5. Informatie uit monitoring t.b.v. EU-rapportage resistentie-ontwikkeling scrapie

Het Scrapieproject is inmiddels afgerond maar er moet jaarlijks gerapporteerd worden aan de EU. Er moeten afspraken gemaakt worden over de beschikbaarheid van de informatie. Er moet duidelijk zijn wat, waar en hoe er gerapporteerd moet worden.

Actie Productschap: Formuleren van een duidelijke vraagstelling richting GD m.b.t. informatie uit monitoring t.b.v. EU-rapportage resistentie-ontwikkeling scrapie.

6. Vaststelling volgende vergadering

De volgende vergadering vindt plaats op 17 mei om 13:00 uur in 'De Schakel' te Nijkerk.

7. Sluiting

1.4
1
0.9
1
N.2
0
1.0
0.3

NOTULEN 14e vergadering Begeleidingscommissie Monitoring Dierziekten Kleine Herkauwers

Aanwezig :
Afwezig :
Vergaderdatum : 16 juni 2006
Tijd : 10:00 uur
Plaats : De Schakel, Nijkerk

Verwijderd: 15 juni 2006
Verwijderd: 16 juni 2006
Verwijderd: 14e vergadering Begeleidingscommissie Monitoring Dierziekten Kleine Herkauwers
Verwijderd: 14e vergadering Begeleidingscommissie Monitoring Dierziekten ¶ . . . Kleine Herkauwers

1. Opening

Aan de agenda op agendapunt 3 wordt toegevoegd, actualiteiten van de 1ste drie maanden uit de monitor.

2. Notulen d.d. 6 april 2006

De notulen van de vergadering van 6 april 2006 worden onveranderd goedgekeurd.

3. Actualiteiten van de eerste drie maanden uit de monitor

Resistentie ontwormingsmiddelen: er is resistentie aangetoond van de lebmaagworm Haemonchus contortus voor het middel doramectine. Dit is internationaal geen nieuw beeld maar in Nederland wel. Het betrof hier een groot handelsbedrijf met veel aankoop en geen quarantaine. Op het bedrijf werd op de juiste manier ontwormd. Of de frequentie van behandelen of aankoop van dieren de oorzaak van de gevonden resistentie is valt niet meer na te gaan. Benadrukt wordt dat schapenhouders vaker de effectiviteit van de uitgevoerde behandeling zouden moeten controleren.

Q-fever: sinds enkele maanden heeft GD de mogelijkheid bij onderzoek van verworpen vruchten en nageboortes Q-fever specifiek aan te tonen. Met de hiervoor gebruikte specifieke kleuring bleek ook achteraf in bewaard placentamateriaal in een aantal gevallen sprake te zijn van Q-fever. Tijdens het volgende overleg van de begeleidingscommissie komt Q-fever terug op de agenda.

Met opmaak: Tekstkleur: Rood

4. Standpunt sector koppenonderzoek scrapie geiten

Sinds 1992 bestaat in ons land een scrapiebewakingsprogramma voor kleine herkauwers. Deelname aan dit programma is vrijwillig. Het aantal deelnemende schapenhouders is de afgelopen jaren fors teruggelopen omdat bij deze diersoort fokken op resistentie mogelijk is en deelname aan het fokprogramma is bij schapen in de plaats gekomen van deelname aan het bewakingsprogramma. Fokken op resistentie is bij geiten (nog) niet mogelijk. De Nederlandse melkgeitenhouderij heeft deelname aan het bewakingsprogramma gestimuleerd en gebruikt de status scrapie-onverdacht als een kwaliteitscriterium bij de verkoop van melk en melkproducten. Nadat bij een Franse geit BSE is vastgesteld vindt in ons land TSE-onderzoek plaats bij alle slachtgeiten van 18 maanden en ouder. De bevindingen van dit onderzoek zijn niet terug te voeren naar het bedrijf waar de geiten vandaan komen. Hetzelfde geldt voor het onderzoek dat plaatsvindt bij dieren die zijn afgevoerd voor destructie. GD kan daarom niet meer controleren welk onderzoek heeft plaatsgevonden. Bovendien zijn vanuit de EU de eisen voor deelname aan dit programma uitgebreid en moeten meer dieren worden onderzocht dan destijds het geval was. Bovenstaande is voor GD aanleiding geweest de geitenhouderij te vragen of GD nu kan stoppen met het scrapiebewakingsprogramma omdat GD niet aan de noodzakelijke gegevens kan komen om een bedrijf een status te geven.

vindt het geen goede zaak dat GD met het programma stopt. Op basis van alle uitgevoerde onderzoeken zou het mogelijk moeten zijn voor de geitenhouderij een landelijke

Verwijderd: 0.0.4
Verwijderd: 0.0.3
Verwijderd: 0.0.1

onverdacht status te krijgen. Op dit moment is niet bekend wat de voorwaarden zijn voor een land om de onverdacht status te verkrijgen. Er zijn volgens haar twee opties:

1. Alles zo regelen dat GD op basis van beschikbare informatie terecht een status kan toekennen aan een bedrijf.
2. Stoppen.

Voor de volgende vergadering maakt _____ een voorstel op basis waarvan een besluit kan worden genomen.

5. Paratbc-vaccin

De Begeleidingscommissie neemt kennis van de bijlagen. Momenteel vindt er elders onderzoek plaats om voor het vaccin ook een toelating te krijgen voor gebruik bij rundvee. Wanneer in het land van origine het vaccin ook voor rundvee een toelating krijgt kan het in Nederland ook voor rundvee worden gebruikt. Het is de vraag of dit een gewenste situatie is.

Onderzoeksvoorstel werkzaamheid. In de melkgeitenhouderij wordt op grote schaal gebruik gemaakt van het Spaanse paratbc vaccin. Er zijn ook geitenhouders die niet vaccineren omdat deze groep denkt geen paratbc probleem te hebben. Op verzoek van de Begeleidingscommissie heeft GD een onderzoeksvoorstel geschreven om de werkzaamheid van dit vaccin onder Nederlandse omstandigheden na te gaan. Dit voorstel voldoet aan de vraag die de Begeleidingscommissie heeft gesteld. Er zal aan de mogelijke financiers gerapporteerd worden met een positief advies. _____ en de _____ zullen naar de opzet van de begroting kijken.

Validatie Pourquier paratbc ELISA bij kleine herkauwers. Deze bijlage wordt tijdens de vergadering uitgereikt aan de Begeleidingscommissie en toegelicht. Het betreft een voorstel voor de validatie van een test om een besmetting met paratbc bij kleine herkauwers aan te tonen. Recent onderzoek van een Australische onderzoeksgroep toont aan dat de in Nederland voor onderzoek bij rundvee gebruikte ELISA mogelijk ook geschikt is om bij kleine herkauwers in te zetten. De doorlooptijd zal enkele maanden zijn. De test kan mogelijk t.z.t. gebruikt worden voor certificering van bedrijven. Ook is het mogelijk om op basis van de resultaten van deze test gericht een besluit te nemen om wel of niet te vaccineren. De verwachting is dat met name melkgeiten- en melkschapenbedrijven gebruik zullen maken van deze test. Het stuk wordt meegenomen naar de achterban en reacties zullen gestuurd worden naar !

Verwijderd:

6. Quick-scan inventarisatie risicobewustzijn schapen- en geitenhouder

Het voorstel wordt ter vergadering toegelicht. Op een vraag naar een indicatie van de kosten geeft de ! _____ aan dat de kosten van dit voorstel ongeveer € 4,- per gesprek zullen bedragen plus een aantal uren voor de verwerking van de gegevens. Naar schatting zullen ongeveer 300 tot 400 gesprekken moeten worden gevoerd om een goede afspiegeling van het risicobewustzijn te krijgen. Opmerkingen en vragen kunnen worden doorgegeven aan _____. Aan de vragen wordt de vraag toegevoegd of bedrijven mensen toelaten op hun bedrijf bijvoorbeeld bij lammetjesdagen. De _____ informeert of er bij LNV mogelijkheden zijn om deze quick-scan te betalen. _____ stelt een 50/50 financiering voor.

7. Voorstel inventarisatie uitbreiding resistentie leverbot voor triclabendazole

Binnen de rundveesector loopt ook de discussie over resistentie van de leverbot voor beschikbare leverbotmiddelen. Op dit moment ligt er een voorstel voor onderzoek bij de DKR ter goedkeuring. In het voorstel voor inventarisatie bij schapen zijn geen go-no go momenten opgenomen. Het onderzoek sluit aan op het onderzoek dat waarschijnlijk wordt uitgevoerd binnen de rundveesector. Het voorliggende onderzoeksvoorstel is erop gericht om te achterhalen waarom resistentie in sommige gebieden wel voorkomt en in andere niet. Er zijn verschillende factoren die dit beïnvloeden en het onderzoek richt zich op deze mogelijke factoren. Op dit moment is het nog een regionaal probleem maar de voorspelling is dat de resistentie zich uit gaat breiden in de komende jaren. De _____ geeft aan dat de overheid alleen naar resistentie tegen middelen kijkt als het betrekking heeft op de volksgezondheid en dat is hier niet het geval. Inhoudelijk vindt de _____ het een goed voorstel maar hij verwacht niet dat de overheid mee gaat financieren. Het

Verwijderd: 0.0.4

Verwijderd: 0.0.3

Verwijderd: 0.0.1

Van:
 Verzonden: dinsdag 18 april 2006 15:54
 Aan:
 Onderwerp: FW: Onderzoek GD Chlamydia Abortus

Head of Department Bacteriology & TSEs
 Central Institute for Animal Disease Control, CIDC-Lelystad
 P.O. Box 2004, NL-8203 AA Lelystad, The Netherlands

Telephone:
 Fax:
 Internet: www.cidc-lelystad.nl
 E-Mail: @wur.nl

Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Het bericht kan vertrouwelijke informatie bevatten waarvoor het beroepsgeheim geldt. Gebruik door derden of openbaarmaking van dit bericht zonder toestemming van het CIDC-Lelystad is niet toegestaan. Als u dit bericht per abuis hebt ontvangen, wordt U verzocht het onmiddellijk te vernietigen en de afzender te informeren.

This message is intended exclusively for the addressee. It may contain information which is confidential or legally privileged. Use by others or publication of the contents of this message is not allowed without prior approval of CIDC-Lelystad. If you are not the intended recipient, please notify the sender immediately and destroy the message.

-----Oorspronkelijk bericht-----
 Van: [redacted]@minInv.nl]
 Verzonden: dinsdag 18 april 2006 15:49
 Aan: [redacted]@rdvdieren.nl'; [redacted]@gdvdieren.nl'; [redacted]@gdvdieren.nl'; [redacted]@rivm.nl';
 CC: 'd.dercksen@gdvdieren.nl'; 'arjen.van.de.giessen@rivm.nl'
 Onderwerp: RE: Onderzoek GD Chlamydia Abortus

De hieronder aangekondigde vergadering start op verzoek van het PVE een half uur later. De bijeenkomst zal dus om donderdag as. om 14:00 van start gaan.

Met vriendelijke groet,

-----Oorspronkelijk bericht-----
 Van:
 Verzonden: maandag 10 april 2006 14:25
 Aan: [redacted]@wur.nl'; [redacted]@gdvdieren.nl'; [redacted]ch@gdvdieren.nl'; [redacted]@gdvdieren.nl'; [redacted]l@gdvdieren.nl'; (Margo); [redacted]Giessen@rivm.nl';
 CC: [redacted]@gdvdieren.nl'; [redacted]@rivm.nl'
 Onderwerp: RE: Onderzoek GD Chlamydia Abortus

Collega's,

Ik heb al eerdere een vergaderverzoek ongestuurd om te praten over het Chlamydomphila onderzoek van de GD. Dit met het oog op mogelijke beheersings- of bestrijdingsprogramma's en ook in verband met komend onderzoek naar Q-fever.

Deze afspraak leg ik hierbij vast op donderdag 20 april, vanaf 13:30.

Ik heb een locatie voor ons gereserveerd in de Schakel, Oranjelaan 10, 3862 CX in Nijkerk. Deze locatie is centraal gelegen en zowel met de auto als met het openbaar vervoer goed te bereiken. Voor meer informatie zie: <http://www.deschakelnijkerk.nl/>

Het Chlamydomphila onderzoek is een opdracht van de Begeleidingscommissie GD Monitoring Diergezondheid Kleine Herkauwers. Vanuit deze commissie zullen ook (LTO Schapen), (LTO Geiten) en (PVE) deelnemen. Hiernaast nemen LNV, VWA, GD, RIVM en CIDC deel.

Er wordt voor de bijeenkomst nog een korte agenda rondgestuurd. Het rapport is al met de vorige mail meegestuurd.

Met vriendelijke groet,

Beleidsmedewerker Ketens
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag, kamer 4312
tel. :
fax.

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: :

Verzonden: maandag 3 april 2006 13:27

Aan: :

...@wur.nl';
@rivm.nl'; ; @gdvdieren.nl';
@gdvdieren.nl'; @gdvdieren.nl'; @gdvdieren.nl'

CC: ' @gdvdieren.nl'

Onderwerp: Onderzoek GD Chlamydomphila Abortus

Collega's

Het project Chlamydomphila is al weer een tijdje afgerond (voor rapport zie bijlage). De GD heeft een inventarisatie uitgevoerd naar de door de Chlamydomphila veroorzaakte problematiek in de Nederlandse geiten- en schapensector en daarnaast heeft de GD onderzoek verricht naar een betere serologische diagnostiek. De resultaten zijn echter nog niet besproken. Hiernaast staan er in het rapport verschillende aanbevelingen voor aanvullende onderzoek.

Ik wil op korte termijn een bijeenkomst organiseren om:
- de GD in de gelegenheid te stellen om de resultaten van het rapport te laten presenteren

- de resultaten en conclusies te bespreken.
- de voorstellen voor vervolgonderzoek (o.a. op het gebied van Q-fever) te bespreken
- vervolgacties uitzetten, waarbij afstemming wordt gezocht met lopende trajecten.

Hiervoor wil ik u allen bij deze uitnodigen.

Tijdstip

Op basis van de beschikbaarheid wil ik een datum vaststellen.

Graag jullie reactie op welke van de volgende data jullie wel of niet beschikbaar zijn.

Donderdag 13 april, 's middags
Woensdag 19 april, 's ochtends
Woensdag 19 april, 's middags
Donderdag 20 april, 's middags
Maandag 24 april, 's ochtends
Maandag 24 april, 's middags
Dinsdag 25 april, 's ochtends
Dinsdag 25 april, 's middags
Woensdag 26 april, 's ochtends
Woensdag 26 april, 's middags

Locatie

Ik kan een locatie in Den Haag regelen maar aangezien er verschillende mensen van elders uit het land moeten komen kan ik me ook voorstellen dat we ergens meer centraal een locatie regelen. Mag ik de GD dan vragen (na vaststelling van de datum) om een locatie te regelen?

Ben ik nog mensen vergeten?

Iedereen is vrij om nog andere mensen die een nuttige bijdrage kunnen hebben uit te nodigen
Graag wel even bij mij melden.

Groet,

Beleidsmedewerker Ketens
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Directie Voedselkwaliteit en Diergezondheid
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag, kamer 4312
tel.
fax.